

T.C.  
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI  
EĞİTİM YÖNETİM DENETİMİ BİLİM DALI

**TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM VE SORUNLAR**  
**(Bahçelievler İlçesi Örneği)**  
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: **Berrin ÇETİNKAYA**

İSTANBUL, 2010

T.C.  
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI  
EĞİTİM YÖNETİM DENETİMİ BİLİM DALI

**TÜRKİYE’DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM VE SORUNLAR**  
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:

**Berrin ÇETİNKAYA**

Öğrenci No:

070712014

Danışman:

Prof. Dr. Mustafa DELİCAN

İSTANBUL, 2010

## YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve Sorunlar” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 18/06/2010



Aday: Berrin ÇETİNKAYA

T.C.  
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ  
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

07.07.2010

Enstitümüz *İşletme Yönetimi* Anabilim dalı *Eğitim Yönetim ve Denetimi* Bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden 070712014 numaralı **Berrin ÇETİNKAYA'nın** "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM VE SORUNLAR (BAHÇELİEVLER İLÇESİ ÖRNEĞİ)**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 28.06.2010 tarih ve 2010/17 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (50) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği ile Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN  
PROF.DR. MUSTAFA DELİCAN



  
PROF.DR. MEHMET FİKRET GEZGİN

  
DOÇ.DR. HALİM KAZAN

# TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM VE SORUNLAR

Tezi Hazırlayan: Berrin ÇETİNKAYA

## Özet

Bu tez, okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki yapılarının eğitim ve öğretime uygunluğunun incelenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Kurumların fiziki özelliklerinin çocuk gelişimi üzerinde önemli bir unsur olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda, öncelikle okul öncesi eğitimin tanımına, önemine, Türkiye'deki ve dünyadaki gelişimine yer verilmiş, ardından kurumlardaki mevcut fiziki yapının durumunun ortaya konması ve eksikliklerin tespit edilmesine yönelik bir uygulama gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini, İstanbul ili Bahçelievler ilçesinde bulunan resmi ilköğretim okulları bünyesinde görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Okul öncesi eğitim, Fiziki yapı

# **PRE-SCHOOL EDUCATION AND PROBLEMS IN TURKEY**

**Prepared By:** Berrin ÇETİNKAYA

## **Abstract**

This thesis is prepared with the intention of analysing the physical structure of the institutions of pre-school education, in terms of their appropriateness to education and training. It is a known fact that the physical structure of the institutions has an important effect on child growth. In this respect, the definition and importance of the pre-school education, with its development in Turkey and through the world, are included in this thesis, which is followed with the presentation of the current physical structure in the institutions and the application for ascertaining their lackings.

The exemplification of the study is composed by the pre-school teachers who are carrying out their business within the body of formal elementary schools at Bahcelievler, Istanbul.

**Key words:** Pre-school education, Physical structure

## İÇİNDEKİLER

Özet .....	I
Abstract .....	II
TABLOLAR LİSTESİ .....	IV
KISALTMALAR .....	V
1. GİRİŞ .....	1
2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM .....	3
2.1 Okul Öncesi Eğitimin Tanımı .....	3
2.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları .....	5
2.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi .....	11
2.2. Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi .....	13
2.2.1 Dünyada Okul Öncesi Eğitim .....	14
2.2.2 Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim .....	15
2.2.3 AB Ülkelerinde Okul Öncesi Eğitim .....	23
3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE FİZİKİ ORTAM .....	26
3.1. Okul Öncesi Eğitim Programları .....	26
3.2. Okul Öncesi Eğitimde Personel .....	31
3.3. Okul Öncesi Eğitimde Fiziki Yapı .....	35
3.3.1. İç Mekan .....	39
3.3.2. Dış Mekan .....	43
3.4. Okul Öncesi Eğitimde Fiziki Sorunlar .....	44
3.4.1.Sınıf Ortamı .....	47
3.4.3. Islak Mekanlar .....	49
3.4.4.Açık Hava Oyun Alanı/Bahçe .....	49
4. YÖNTEM .....	51
4.1. Problem .....	51
4.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi .....	51
4.3. Evren ve Örneklem .....	52
4.4. Varsayımlar .....	52
4.5. Sınırlılıklar .....	52
4.6. Verilerin Toplanması .....	53
4.7. Verilerin Analizi .....	53
5. BULGULAR VE YORUMLAR .....	54
5.1. Demografik Bulgular: Okul Öncesi Öğretmen Profili .....	54
5.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kurum Fiziki Özellikleri ve Konumuna İlişkin Görüşleri .....	57
5.2.1.Yemekhane .....	57
5.2.2. Bina ve Sınıf Ortamı .....	58
5.2.3. Islak Mekanlar .....	64
5.2.4. Açık Hava Oyun Alanı/Bahçe .....	65
6. BULGULARIN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ .....	67
7. SONUÇ .....	70
KAYNAKLAR .....	75
EK-1 Araştırmada Kullanılan Anket Formu .....	78
EK-2 Anket İzin Formu .....	81

## TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 1923-2007 Yıllarına Göre Okul Öncesi Eğitimde Sayısal Gelişmeler .....	22
Tablo 2 Ülkelere Göre Okul Öncesi Okullaşma Oranları .....	23
Tablo 3 Cinsiyet İle İlgili Bulgular .....	54
Tablo 4 Mezun Olunan Eğitim Kurumu İle İlgili Bulgular .....	55
Tablo 5 Meslekteki Hizmet Süresine İlişkin Bulgular .....	56
Tablo 6 Halihazırda Görev Yapılan Okulda Geçen Hizmet Süresine İlişkin Bulgular .....	56
Tablo 7 Anasınıflarında Yemekhanenin Bulunurluğu .....	57
Tablo 8 Anasınıflarında Yemekhanelerin Yeterliliği .....	57
Tablo 9 Anasınıflarında Yemekhanelerin Güvenliliği .....	58
Tablo 10 Binanın Fiziki Yapısına İlişkin Görüşler .....	58
Tablo 11 Kurumdaki Mobilyalara İlişkin Görüşler .....	59
Tablo 12 Etkinlik Köşelerindeki Materyallere İlişkin Görüşler .....	60
Tablo 13 Anasınıflarının Döşeme Durumuna İlişkin Görüşler .....	61
Tablo 14 Pencere ve Kapıların Durumuna İlişkin Görüşler .....	62
Tablo 15 Aydınlatma, Isıtma ve Havalandırma Durumuna İlişkin Görüşler .....	62
Tablo 16 Temizlik Durumuna İlişkin Görüşler .....	63
Tablo 17 Islak Mekanlara İlişkin Görüşler .....	64
Tablo 18 Açık Hava Oyun Alanına/Bahçeye İlişkin Görüşler .....	65
Tablo 19 Güvenlik Önlemlerine İlişkin Görüşler .....	66



## **KISALTMALAR**

- PISA** : Uluslar Arası Öğrenci Değerlendirme Programı  
**AÇEV** : Anne Çocuk Eğitim Vakfı  
**MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı  
**AB** : Avrupa Birliği  
**ECERS** : Okul Öncesi Eğitim Ortamlarını Değerlendirme Ölçeği

# 1. GİRİŞ

Okul öncesi eğitimi; doğumdan ilköğretim döneminin başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan; bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun, içerisinde zengin uyarıcılar barındıran çevre olanakları sağlayan; onların tüm gelişim alanlarını en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir. Okul öncesi dönem çocuğun yaşamında çok önemli bir yere sahiptir. Bu dönemde verilen eğitimin kalitesi çocukların sağlıklı bireyler olması açısından son derece önemlidir.

Eğitimin verildiği mekan, alınan eğitimin daha nitelikli olmasını etkileyen çok önemli bir unsurdur. Bu çalışma ‘Okul öncesi eğitim veren resmi ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıflarının fiziki açıdan eğitim-öğretim verilmesine ne derece uygundur?’ sorusundan hareketle hazırlanmıştır. Okul öncesi eğitim veren kurumların mevcut durumunun ortaya konulması, bu kurumların iyileştirilmesi için neler yapılabileceğinin belirlenmesi, ülkemizde son yıllarda önemi giderek artan okul öncesi eğitim açısından yol göstericidir.

Yeterli uyaranlara sahip ortamlarda yetişen çocukların, bu uyaranların olmadığı ortamlarda yetişen çocuklara nazaran daha iyi bir gelişim göstermemeleri olanaksızdır. Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki yapısının nitelikli bir eğitim-öğretim verilmesine ne derece elverişli olduğunu belirlemek, fiziki yapıdan kaynaklanan sorunları tespit etmek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirebilmek amacını taşımaktadır. Bu amaçla resmi ilköğretim okulları bünyesinde bulunan anasınıfı öğretmenlerine uygulanmak üzere anket geliştirilmiştir. Anket tasarımıdan sonra 30 okul öncesi öğretmeninden oluşan bir gruba pilot uygulama gerçekleştirilmiş, anketin güvenilirliği ve geçerliliği test edilmiştir. Tutarlı sonuçlar elde edildikten sonra anket Bahçelievler ilçesindeki resmi ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıfı öğretmenlerine uygulanmıştır.

Bu tez, giriş bölümü dışında dört bölümden oluşmaktadır.

İkinci bölümde okul öncesi eğitimin tanımı, amaçları, önemi açıklanarak, dünyadaki ve Türkiye’de ki tarihsel gelişimine yer verilmiş ve AB ülkeleriyle Türkiye’deki mevcut durum arasında mukayese yapılmıştır.

Üçüncü bölümde okul öncesi eğitim kurumlarındaki fiziki yapıya ilişkin standartlara ve bu özelliklerin yetersiz olması durumunda ortaya çıkması muhtemel sorunlara değinilmiştir. Okul öncesi eğitim programlarına ve okul öncesi eğitimde görev alan personele, iç mekan, dış mekanda bulunması gereken bölümlere, özelliklere dair bilgiler verilmiş, sınıf ortamı, yemekhane, ıslak mekanlar ve açık hava oyun alanı/bahçe alanlarından kaynaklanabilecek sorunlara yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde araştırmanın yöntemi ortaya konulmuştur. Problem belirtilmiş, araştırmanın amacı ve önemi açıklanmış, araştırmanın evren ve örnekleme belirlenmiş, verilerin toplanması ve verilerin analizi süreçlerinden bahsedilmiştir.

Beşinci bölümde uygulama gerçekleştirilmiş, araştırmanın analiz, bulgu ve yorumları sunulmuştur. Çalışma kapsamında İstanbul ili Bahçelievler ilçesinde bulunan resmi ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuş, anket yöntemi ile elde edilen verilerden hareketle okul öncesi eğitim kurumlarının mevcut yapısı ortaya konulmuş ve eksikliklerin giderilmesine yönelik çözüm önerilerine yer verilmiştir.

## 2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

İnsanın gelişimi doğum öncesi dönemden başlayarak yaşamın sonlanmasına kadar devam eden uzun bir süreci kapsamaktadır. Her dönemin bilinen özellikleri olmakla birlikte sosyal, psikolojik ve fizyolojik unsurların etkisi ile bu dönemler her insanda farklı biçimlerde de gözlenebilmektedir. Ancak okul öncesi olarak adlandırılan 0-6 yaş grubunu kapsayan dönem çocuğun kendini ve dış dünyayı tanımaya başlaması bir diğer ifade ile öğrenmenin başlaması olarak nitelendirildiğinden kişilik oluşumu, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması açısından büyük öneme sahiptir. Çocuk bu edinimleri kendi kendine geliştiremeyeceğinden başkalarının desteğine ihtiyaç duymaktadır. Eğitimin ise böyle bir ihtiyaçtan doğduğu söylenebilir. Sağlıklı gelişim için okul öncesi eğitimin bu dönemin ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi bir gerekliliktir.

Bu bölümde öncelikle okul öncesi eğitiminin kapsamı, önemi ve amaçları tanıtılmış ardından dünya ve Türkiye’deki tarihsel gelişimine yer verilmiştir.

### 2.1 Okul Öncesi Eğitimin Tanımı

Okul öncesi dönem çocuğun doğumundan okul çağına kadar geçen yaklaşık 6 yıllık bir süreci kapsamaktadır. Bazı kaynaklar okul öncesi dönemin yeni kullanılan bir terim olduğunu belirtmekle birlikte temelde birbirine benzer tanımlara yer vermektedir.

Okul öncesi eğitimin genel ve temel amacı; 0-6 yaş grubunda yer alan çocukların bilimsel gerçekler doğrultusunda bakım, barınma ve korunmalarına çalışmak; bedensel, ruhsal, zihinsel ve toplumsal gelişmelerini sağlamak; sağlık ve beslenmeleri konusunda her türlü önlemi almak ve bu konudaki etkinlikleri planlı, sürekli ve sistemli olarak sürdürmek ve okula hazırlanmalarını sağlamaktır.<sup>1</sup>

Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde okul öncesi eğitim; “Doğumdan zorunlu eğitim yaşına kadar çocukların gelişim özellikleri, kişisel ayrılıkları ve yetenekleri göz önünde bulundurularak onların bedensel duygusal ve toplumsal gelişmelerine

---

<sup>1</sup> Tos, F., Çocuğun Gelişiminde Okul Öncesi Eğitim, İstanbul, 2001, s.52.

yardım etmek amacıyla aileler ve birtakım kurumlar tarafından uygulanan eğitim” ve “Okulöncesi çağında bulunan küçük çocuklara özellikle yuvalarda, anaokullarında ya da anasınıflarında kişisel anlıklıklarının gelişmesi, toplumsal alışkanlıklar kazanmaları ve sorun çözme yeteneklerini arttırmaları için verilen eğitim”<sup>2</sup> olarak tanımlanmaktadır.

Bir başka tanıma göre okul öncesi eğitimi, 0-6 yaş grubu çocukların bireysel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan, onların gelişimlerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi şekilde yönlendiren bir eğitim sürecidir.<sup>3</sup>

Sonuç olarak okul öncesi eğitim 0-6 yaş arasındaki çocukların beden, ruhen ve zihinsel olarak sağlıklı gelişmelerini, farklı sosyal çevrelerden gelen çocukları ortak bir çatı altında buluşturmak amacıyla sistemli olarak verilen eğitimidir.

Aşağıda okul öncesi eğitimin dayandığı bazı temel ilkeler sunulmaktadır.<sup>4</sup>

- Çocukların bedensel, bilişsel, duygusal, sosyal, kültürel, dil ve hareket gibi çok yönlü gelişimlerini destekleyecek eğitim ortamı hazırlanır.
- Eğitim etkinlikleri düzenlenirken; çocukların yaşları, gelişim özellikleri, öğrenme hızları, ilgileri, gereksinimleri ile okulun ve çevrenin imkanları dikkate alınır.
- Çocukların beslenme, uyku, öz bakım becerileri, doğru ve sağlıklı alışkanlıklar kazanmalarının yanında doğa sevgisiyle çevreye duyarlı olmaları sağlanır.
- Eğitim etkinlikleri; çocukların sevgi, saygı, iş birliği, katılımcılık, sorumluluk, yardımlaşma ve paylaşma duygularını geliştirici nitelikte olur.
- Eğitim sevgi ve şefkat anlayışı içinde yürütülür. Çocuklara eşit davranılır ve bireysel özellikler göz önünde bulundurulur. Çocukların özgüven kazanmaları için ceza, baskı uygulanmaz ve kısıtlamaları yer verilmez.

---

<sup>2</sup> Okul öncesi eğitim(b.t.) ,Eğitim Terimleri Sözlüğü, (27.10.2009),<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&ayn=bas&kelime=okulöncesi%20eğitimi>.

<sup>3</sup> Yılmaz, N., “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimi”, Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar (Ed. M. Sevinç), İstanbul, 2003, s.13.

<sup>4</sup> 8.6.2004/25486 Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği.

- Eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesinde belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı tespit edilir. Planlama yapılırken bu sonuçlar dikkate alınır.
- Çocukların kendilerini ifade ederken; Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına öncelikle önem verilir.
- Oyun, çocuklar için en uygun öğrenme yöntemi olarak uygulanır.
- Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı sağlanması için çaba gösterilir.
- Eğitim programı hazırlanırken ailelerin ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınır, ailenin eğitime katılımı sağlanır.
- Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı düzenli olarak değerlendirilir.

Ailede başlayan erken çocukluk eğitimi okul öncesi eğitim kurumları tarafından desteklenmektedir. Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü 36-72 ay arasındaki çocukların eğitimini üstlenmektedir. UNICEF okul öncesi eğitim kurumlarını “yaşama en iyi başlangıç yeri” olarak tanımlamaktadır.

### 2.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları

Okul öncesi eğitim çocukların temel ihtiyaçlarının karşılanmasını esas aldığından bu ihtiyaçların tanımlanması önem taşımaktadır. Okul öncesi çocuğun ihtiyaçları farklı uzmanlara göre çeşitlendirilebilir ve zamana göre değişebilir olsa da yedi ana başlık altında toplanabilmektedir:<sup>5</sup>

**1- İyi Bakım, Beslenme, Sevgi ve Şefkat:** Her çocuğun sağlık kurallarına uygun iyi bir bakıma, düzenli beslenmeye ve sevgi- şefkat dolu bir aile ortamına ihtiyacı vardır. Bu üç temel ihtiyacı ayrılmaz bir bütün olarak değerlendirmek gerekir. Bir diğeri olmadan çocuğun sağlıklı ve dengeli bir şekilde büyümesi ve gelişmesi mümkün değildir.

**2- Güven:** Dünyaya geldiği ilk yıllarda çevresini anne aracılığı ile tanıyan çocuk kendisini seven yetişkinlerden gelen izlenimlerle dünyaya olumlu bir bakış açısı geliştirmektedir. Bu bakış açısı uyumlu, kendisi ve çevresi ile barışık bir

<sup>5</sup> Oktay, A., “Okul Öncesi Dönemin Önemi ve Yaygınlaştırılması”, Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular (Ed. A. Oktay; Unutkan, Ö.), İstanbul 2007, s.123-131.

birey olma yolunda ilk adım olarak nitelendirilebilir. Çocuk sevgi ve ilgi gördüğü, yetişkinler arasında da sevgi, saygı ve tutarlı ilişkilerin bulunduğu bir ortamda kendine güven duygusunu geliştirecektir. Bu konuda yetişkinlerin her zaman objektif ve tutarlı tavırlar sergilemesi çok önemlidir. Çünkü güven olmadan çocuk keşfetmeye, denemeye, duygularını ifade etmeye ve insanlarla ilişki geliştirmeye cesaret edemeyecektir. Susan Isaacs'a göre güven, çocuğun günlük hayatındaki düzendir.

3- **Hareket:** Hareket çocuğun gelişmesi, kendi bedenini ve çevreyi tanıyabilmesi, kaslarını çalıştırması ve güçlendirmesi için gereklidir. Bunu sağlayan en önemli aktivitenin ise oyun olduğu söylenebilir. Bu ihtiyacın giderilmesinde yetişkinin rolü ise, çocukları tehlikelerden koruyacak şekilde gözetirken çocuğa özgürce deneme fırsatı vermektir.

4- **Yetişkin Desteği:** Çocuk tecrübe kazanırken yetişkinlerin desteğine ihtiyaç duymaktadır. Yetişkinlerin çocuğun kendi yaş dönemi ve gelişim özelliklerini bilmesi ve bu doğrultuda hoşgörülü davranarak destek vermesi önemlidir.

5- **Yaratıcı Destekleyici ve Estetik Duygusu Geliştirici Ortam:** Çocuğun yaratıcılığı ve estetik duygusunu geliştirebilmek için temiz, düzenli bir ortam yaratmak, sanat etkinliklerine katılmasına ve onları izlemesine yardımcı olmak gerekmektedir.

6- **Kendini Tanıma, Kanıtlama ve Özgürlük:** Okul öncesi dönemde çocuklar başarabildikleri davranışları geliştirmek için desteklenmeye ve çevresine zarar vermemek koşulu ile özgür olmaya ihtiyaç duyar. Rousseau'nın ifade ettiği gibi insanın kendini tanıması ve yapmak istedikleri ile yapabilecekleri arasında bir denge kurması gerekir.

7- **Diğer Çocuklarla Birlikte Olma ve Oyun:** Oyun, çocuğun hayatı anlama yoludur. Bu sayede diğer çocuklarla da iletişim kurmaktadır. Oyun çocukların büyümesine, kendine güven duymasına ve karşılaştığı güçlükleri yenmesine yardım ederek onu sosyal bir varlık olarak hayata hazırlar.

Maslow'un "Temel İhtiyaçlar Hiyerarşisi"ne göre; açlık, susuzluk gibi fizyolojik ihtiyaçların doyumu insanların en önemli gereksinimleridir. Bunlar tüm canlılar tarafından hissedilmekte ve karşılandığında ortadan kalkmaktadır. Daha sonra ise kişinin kendini güvende hissetmesi ve ait olma ve sevgi gelmektedir. Bu gereksinimlerin karşılanmaması yaşamın amacının güvenlik arayışı haline gelmesine,

yabancılaşma ve yalnızlık gibi duyguların ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Bu ihtiyaçları değer, başarı, kendine saygı ve kendini gerçekleştirme gereksinimleri takip etmektedir. Bu ihtiyaçlar okul öncesi eğitim açısından incelendiğinde en önemlilerinin bakım ve güven gereksinimi olduğu söylenebilir. Eğitim ortamı çocuğun bakımını sağlayacak şartlara sahip olmalıdır. Çünkü temel fizyolojik ihtiyaçları giderilmeyen bir çocuğun eğitime yöneltmesi mümkün değildir.<sup>6</sup>

Tüm çocuklar aynı gelişim aşamalarından geçmekle birlikte gelişim hızı çocuktan çocuğa, yaşanan ortamın kültürüne, çevrenin sunduğu olanaklara göre farklılık gösterebilmektedir. Çocuğun yaşa göre göstermiş olduğu gelişim özelliklerinin bilinmesi sağlıklı bir gelişim sürecinin sağlanması ve bu sürecin izlenmesi açısından önemlidir.

Anasınıfı kapsamında eğitime alınan 5-6 yaş çocuklarının özelliklerini Şen şu şekilde açıklamaktadır:<sup>7</sup>

*i. 5 Yaş Özellikleri:*

Bu yaştaki çocuğun kendisinden küçük yaştaki çocuklara kıyasla belirgin özelliklerle ayrılabilen bir olgunluk düzeyine eriştiği söylenebilir. Bu yaşta çocukların yaratıcılıkları ve becerileri oldukça gelişmiştir. Tahta bloklar ile ilginç yapıtlar oluşturdukları görülür. Resimlerinde ev, ağaç, çiçek, güneş gibi figürler kullanır. Öyküye ve kitaplara ilgi duyar. Kitabı resimlerinden anlamaya çalışır. Bir olayı anlatırken artık cümleleri daha uzun ve gramer kurallarına uygundur. Matematiksel kavramlarla ilgili etkinliklerden zevk alırlar. Bazı geometrik şekilleri örnek şekillere bakarak çizebilir. Nesnelerin benzer ve farklı yönlerini bulmada, benzerliklerine göre nesnelere eşleştirmede, sıralama ve gruplandırmada daha başarılıdır. Çocuk boyut, yer, yön, mekan, zaman, şekil, renk, ağırlık gibi kavramları bu yaşta öğrenmektedir.

Bu dönemde yetişkinlere bağımlılığı azalan çocuk; soyunup giyinmede, ayakkabılarını bağlamada, tuvalet ve kendi temizliğini yapmada bir sorunla karşılaşmaz. Soğuğa ve sığağa karşı kendini koruyabilecek güce ulaşmıştır. Hatta evde anne ve babaya yardım etmek ister. Bu yaşta yaşlıları ile oyun oynamaktan

---

<sup>6</sup> Güleç, H., "Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri", Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed. G. Haktanır), Ankara 2007, s.126.

<sup>7</sup> Şen, S., "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Temel Özellikleri ve Gereksinimleri", Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed. G. Haktanır), Ankara 2007, s.85-88.



hoşlanan çocuğun genellikle oyunlarda çevresindekileri etkileme çabasında girdiği gözlenmektedir.

*ii. 6 Yaş Özellikleri:*

Bu yaştaki çocuk bedensel kontrolünü iyice kazanmış ve öz bakım becerilerini geliştirmiştir. Bu dönemde fiziksel anlamda süt dişlerinin yerini kalıcı dişler almaya başlamaktadır. Ayrıca çocuğun bu dönemde bulaşıcı çocuk hastalıklarına çok hassas olması ailelerin koruma anlamında önlemlere özen göstermesini gerektirmektedir.

6 yaş, okul öncesi dönemin sonu, okul döneminin başlangıcı olması nedeniyle çocuğun psikolojik olarak da gelecek döneme hazırlanmasını gerektirir. Bu dönemin kritik özelliklerinden biri çocuğun düşüncelerinin sık ve çabuk değişiklik göstermesidir. Çevresindeki olgu ve olaylara merakı artmıştır. Artık sadece görünen ile ilgilenmeyip olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi aramaya ve olayları ilişkilendirmeye başlamıştır. Karşılaştığı sorunları çözerken kendi kararlarını almaya çalışır ve fikri alınmadan evde ve okulda alınan kararlara tepki gösterir. Bu nedenlerle yetişkinler bu dönemde neden ve niçin soruları ile sıkça karşılaşmaya başlar. Ayrıca çocuk bu dönemde çevresindeki yetişkinleri model alarak onları taklit etmeye başlar. Çocuğu bu dönemi en sağlıklı şekilde geçirmesi için yetişkinlerin çocuğun sıkıldığı, bozguna uğradığı zamanlarda cesaret vererek, mutluluğunu paylaşarak, merakını gidererek çocuğa rehberlik etmesi önemlidir. Çocukta cinsiyet ile ilgili merakın baş gösterdiği bu dönemde aileler çocuklarının bu sorularını doğru ve kısa bir şekilde yanıtlayarak bilinçlendirmelidir.

Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 20. Maddesi'nde milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine bağlı olarak aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:<sup>8</sup>

- 1- Çocukların beden, zihin ve duyu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak;
- 2- Onları ilköğretime hazırlamak;

---

<sup>8</sup> 8.6.2004/25486 Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği.24.10.2009,[http://oogm.meb.gov.tr/mevzuat/yonetmelik\\_29\\_08\\_09\\_degisiklik\\_tum.pdf](http://oogm.meb.gov.tr/mevzuat/yonetmelik_29_08_09_degisiklik_tum.pdf)

- 3- Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak;
- 4- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

29/08/2009 tarihinde yapılan değişiklik sonrasında Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nin 6.Maddesi'nde ise söz konusu amaçlar aşağıdaki gibi revize edilmiştir.

- a) Çocukların; Atatürk, vatan, millet, bayrak, aile ve insan sevgisini benimseyen, millî ve manevî değerlere bağlı, kendine güvenen, çevresiyle iyi iletişim kurabilen, dürüst, ilkeli, çağdaş, düşünceli, hak ve sorumluluklarını bilen, saygılı ve kültürel çeşitlilik içinde hoşgörülü bireyler olarak yetişmelerine temel hazırlamak amacıyla çaba göstermek,
- b) Çocukların beden, zihin ve duyu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
- c) Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak,
- d) Çocuklara sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi davranışları kazandırmak,
- e) Çocuklara hayal güçlerini, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışlarını kazandırmak,
- f) Çocukları ilköğretime hazırlamaktır.”<sup>9</sup>

Yukarıda belirtilen amaçlardan anlaşıldığı gibi okul öncesi eğitimin çocuğun gelişimini desteklemek ve ilköğretime hazırlamanın yanı sıra sosyal ve ekonomik yapıdan kaynaklanan olumsuzluklar sonucu oluşan dengesizliğin giderilmesi ve eğitimde fırsat eşitliği sağlamak gibi bir amaca da hizmet ettiği görülmektedir. Tarihsel gelişimine bakıldığında da okul öncesi eğitimin zorunlu hale gelmesinin önemli nedenleri arasında çalışan annelerin çocukları ile yeterince ilgilenememesi gibi ailenin ekonomik zorunluluklarının ve aile yapılarındaki farklılıkların çocuklara bilimsel anlamda standart bir eğitim olanağı sunamamasının önemli unsurlar oldukları görülmektedir.

---

<sup>9</sup> 8.6.2004/25486 Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği.[http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25486\\_.html](http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25486_.html)

Her toplumun kendi kültürel ve sosyo-ekonomik yapısından kaynaklanan amaçların yanı sıra ünlü eğitimci Mialaret okul öncesi eğitimin evrensel amaçlarını toplumsal amaçlar, eğitici amaçlar ve gelişimsel amaçlar olmak üzere üç ana başlık altında toplamıştır.

Toplumsal amaçlar arasında çalışan kadınların çocuklarına bakmak, her çocuğa eğitim sağlamak ve onların bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak, çocukların birbirleriyle ve başkalarıyla iletişimde bulunmasını, sosyalleşmesini sağlamak, eğitici amaçlar arasında çocuğun duyu organlarını eğitmek, çevreye olan duyarlılığını (renk, ses, estetik) arttırmak ve gelişimsel amaçlar arasında ise çocuğun doğal gelişimini temel alarak gelişimle ilgili tecrübelerine önem vermek yer almaktadır.<sup>10</sup>

Oyunlar çocukların yaşamında önemli yer tutmaktadır. Günümüzde çocukların oyun gereksinimlerini en iyi karşılayan yer ise okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Çocuk oyunla fiziksel çevresini ve arkadaşları hakkında bilgi toplamakta, zihni gelişmekte ve yeteneklerini ortaya çıkartmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuk ilköğretime başlamadan renkleri ayırt etmeyi, büyüklük-küçüklük, uzunluk-kısalık, nitelik- nicelik kavramlarını yaş düzeylerine uygun olarak öğrenmekte ve öğretmenin anlattıklarını dinlemeyi, dinlediklerini anlatabilme yeteneğini geliştirmektedir. Ayrıca müzik, dansı, şarkı söylemek, resim yapmak gibi etkinliklere de yer verilmektedir. Bu etkinlikler yapılırken çocukların düzeyleri, bireysel özellikleri ve ilgileri dikkate alınmalıdır. Amaç çocukların gelişimine katkıda bulunarak onları ilköğretime hazırlamak olmalıdır.<sup>11</sup>

Bazı eğitimciler Türkiye’de okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasının önündeki engellerden birinin ailelerin okul öncesi eğitim kurumlarında okuma-yazma çalışmaları yapıldığı yönünde bir algılarının olduğu ve ailelerin bu nedenle çocuklarını okula göndermek istemediklerini ifade etmektedir. Bu noktada belirtmek gerekir ki okul öncesi eğitim kurumlarının çocuklara okuma-yazma öğretmek gibi bir amacı yoktur. Amaç; çocuklara okul olgunluğu kazandırılmasıdır.

---

<sup>10</sup> Turaşlı, N.K., “Okul Öncesi Eğitimin Tanımı Kapsamı ve Önemi”, Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed. G. Haktanır), Ankara 2007, s.2.

<sup>11</sup> Başal, H.A., Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri, İstanbul, 2005, s.17.

Ülkemizde 6 yaş uygulaması okul öncesi eğitimde okuma-yazma öğretiminin yanlış bir düzenleme olduğunu kanıtlar niteliktedir. Yavuzer'e göre; henüz okul olgunluğuna ulaşmamış ilkökul birinci sınıfta okuyan çocuklara kağıt kalem verilerek alfabe öğretilmeye başlanmış ancak başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Çocukta okul fobisi, uyum ve davranış bozuklukları ve okul başarısızlıkları ortaya çıkmıştır.<sup>12</sup>

Toplumda okul öncesi eğitim ile ilgili diğer olumsuz algı ise; okul öncesi eğitim kurumlarının aileler tarafından çocuk bakım yeri bir olarak yorumlanmasıdır.<sup>13</sup> Bu kurumlar ailelerin çocuklarını güvenle bırakabilecekleri ve oyun arkadaşları bulabilecekleri bir ortam olma özelliğini taşısa da çocuğun gelişimine olan katkıları ve gerekliliği göz ardı edilmemesi gereken bir unsurdur.

### **2.1.2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi**

Gelişimi etkileyen, en önemli ve kritik dönemlerden biri olan 0-6 yaş grubundaki çocukların eğitiminde zihinsel, duygusal, sosyal, fiziksel ve dil alanında çocuklarda gerçekleşen ve birbirine bağlı olan bu süreçlerin bilinmesi, desteklenmesi, geliştirilmesi önem taşımaktadır. Okul öncesi eğitim çocukların ihtiyaçlarını anlamayı ve onlara uygun eğitsel ortamın düzenlenmesini gerektirmektedir.<sup>14</sup>

Yapılan araştırmalar 17 yaşına kadar olan zihinsel gelişiminin %50'sinin 4 yaşına, %30'unun 4 yaşından 8 yaşına kadar olan süreçte gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Bu kritik dönemde verilen eğitim çocuğun tüm eğitim kademelerini ve tüm yaşamını etkilemektedir. Aynı zamanda bu dönemdeki edinimlerinin yetişkinlik yıllarını da etkileyeceği gerçeği gelecekteki toplum sağlığı açısından büyük önem taşımaktadır.<sup>15</sup> Dolayısıyla okul öncesi eğitimin öneminin bireysel ve toplumsal olmak üzere iki boyutu olduğu söylenebilir.

---

<sup>12</sup> Başal, a.g.k., s.17.

<sup>13</sup> Kalemci, F., Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Çevre Düzenlemesi ve Çalışan Eğitimci Personelin Nitelikleri Yönünden İncelenmesi, Ankara, 1998, s.13.

<sup>14</sup> Turaşlı, a.g.m., s.3.

<sup>15</sup> Kandir,A.(18.10.2007).Okul Öncesi Eğitimin Önemi Nedir?.15.09.2009, [www.ogretimegitim.blogspot.com/2007/10/okul-oncesi-egitimin-onemi-nedir.html](http://www.ogretimegitim.blogspot.com/2007/10/okul-oncesi-egitimin-onemi-nedir.html)

Okul öncesi eğitimin gerekliliğini ortaya koyan nedenler kısaca aşağıda belirtilmektedir:

- Çocukta zeka gelişiminin %70'inin 7 yaşına kadar tamamlandığı ve öğrenme becerisinin bu yaşta geliştiği,
- Çocuğun grup içine katılması, sağlıklı ilişkiler kurması, kültürel değerlerine sahip çıkması, sosyalleşmesi gibi olguların bu yaşta geliştiği,
- Bu dönemdeki sapma ve olumsuzlukların çocuğun bütün yaşamını olumsuz yönde etkilediği,
- Farklı kültür ortamlarından ve ailelerden gelen çocukların ortak bir yetişme ortamına okul öncesi eğitim kurumlarında ulaşabildiği, çocuğun kendine güven duygusunu bu kurumlarda kazanmaya başladığı,
- Nesnelere, eşya veya varlıkları, temel becerileri ve davranışları öğrenmeye başlama yaşının 4-6 yaşları arası olduğu,
- Aile içi desteğin tek başına yetmediği, okul öncesi eğitim ortamının çocuğun kendi yaşitları ile zihinsel ve bedensel gelişimlerini sağlıklı bir şekilde sürdürmesine imkan sağlamasıdır.<sup>16</sup>

7 yaşına gelen bir çocuğun zihinsel yetenekleri, davranışları, alışkanlıkları, dil kabiliyeti, duygusal denetimi, kavrayışı ve birçok fiziksel özellikleri şekillenmiş durumda olduğundan çocuğun bu yaşa kadar nasıl bir eğitim aldığı büyük önem taşımaktadır. Bu dönemde verilecek nitelikli, kaliteli eğitim geleceğin sağlıklı, yaratıcı, üretken ve başarılı bireylerinin altyapısını oluşturacaktır. Bu yoruma somut bir örnek olarak OECD tarafından gerçekleştirilen Uluslar Arası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) 2003 verilebilir. Araştırma sonuçlarına göre; Türkiye'de erken çocukluk eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasında yaklaşık olarak iki okul yılına denk başarı farkı vardır.<sup>17</sup>

Çocuk ilköğretim okuluna başladığında gelişiminin büyük bir kısmını tamamlamış olmaktadır. Bu nedenle örgün eğitim yaşının çocuğun öğrenme ihtiyaçlarına eğilmek için geç olması okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması

---

<sup>16</sup> Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim Uygulamaları Sorunlar –Çözüm Önerileri.(2004). 16.09.2009, [www.egitimsen.org.tr/index.php?yazi=11\(16.09.2009\)](http://www.egitimsen.org.tr/index.php?yazi=11(16.09.2009))

<sup>17</sup> AÇEV, Ekonomik ve Toplumsal Kalkınma İçin Erken Çocukluk Eğitimi: Önemi, Yararları ve Yaygınlaştırma Önerileri, Şubat 2007, s.2.

gerekliliğini ortaya koymaktadır. Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) “7 Çok Geç” ve UNICEF işbirliği ile “5 Yaşında Anaokuluna” kampanyası başlatarak toplumu bu konuda bilinçlendirmeyi hedeflemektedir.<sup>18</sup>

20 Kasım 1959 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu “Çocuk Hakları Bildirisi”ni yayınlamıştır. Bu bildiriye çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişiminin sağlıklı, özgür ve onurlu koşullarda sağlanmasının önemi vurgulanmıştır. Konuya hak ettiği önemi veren toplumlar aile hayatını, okul ve diğer toplumsal kurumları çocuğun ihtiyaçlarını en iyi şekilde düzenleme yolunda adımlar atmışlardır. Bunun sonucu olarak da son yıllarda, eğitimde en belirgin atılımlardan biri okul öncesi eğitimde gerçekleşmiştir. Yuva ve anaokulları yaygınlaştırılmış, aile eğitimi ve aile danışmanlığı programlı bir şekilde ele alınmış ve eğitim amaçları yeniden gözden geçirilerek düzenlenmiştir.<sup>19</sup>

## 2.2. Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Tarihsel açıdan bakıldığında çocukların erken yaştan itibaren eğitilmeleri gerektiği düşüncesinin birçok filozof ve düşünür tarafından dile getirildiği görülmektedir. Ünlü filozof Platon “Politeia” adlı eserinde çocukların doğumdan hemen sonra aile dışında eğitilmelerini isterken, Johann Amos Comenius, John Locke, Jean Jacques Rousseau ve Johann Heinrich Pestalozzi gibi düşünürler ise en azından yaşamın ilk yılından itibaren aile dışında eğitimin gerekliliğini ileri sürmüşlerdir.<sup>20</sup>

Türkiye’de okul öncesi eğitimin konumunun ve eğitimde yaşanan sorunların daha net bir şekilde ortaya konabilmesi açısından öncelikle dünyadaki örneklerin incelenmesi ve Türkiye ile karşılaştırmalı olarak ele alınması önemlidir.

---

<sup>18</sup> Yavuz,S.,(08.10.2008).Erken Çocukluk Eğitiminin Önemi ve Türkiye’de Okulöncesi Eğitim.21.10.2009,<http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=136753>

<sup>19</sup> Başal, a.g.k., s.20.

<sup>20</sup> Avrupa Birliği Ülkelerinde Okul Öncesi Eğitimin Gelişimi ve Mevcut Durumu(b.t.).12.10.2009, [www.yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/orta3-arслан.htm](http://www.yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/orta3-arслан.htm)

## 2.2.1 Dünyada Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi uygulamalarının ilk örneklerine başta İngiltere ve Amerika olmak üzere İsviçre, Fransa, Almanya ve İtalya'da rastlanmaktadır.

Birçok Avrupa ülkesinde okul öncesi eğitimin kurumsallaşması anlamında ise kaynaklar 19. yüzyılın başlarına, Endüstri Devrimi'ne işaret etmektedir. 1800'lü yılların ilk yarısında gelişen endüstri aile gelirini güvence altına almak düşüncesi ile birçok aileyi çalışmaya yöneltmiştir. Bu durum birçok çocuğun denetimsiz kalmasına neden olmuştur. Fabrikalarda çalışan ailelerin durumu, kadınların çalışma hayatına doğrudan katılması çocuklar üzerinde oldukça etkili unsurlar olmuştur. Hatta yoğun endüstri bölgelerinde çocukların çalıştırılması gündeme gelmiştir. Çocukların ihmal edilmesi bir taraftan çocuk ölümleri de artmaya başlamıştır. Böyle bir ihtiyaçtan ortaya çıkan kurumlar önceleri özel girişimler şeklinde iken sonradan anneleri fabrikalarda çalışan işçi çocuklarının bakımı ve güvenliğini üstlenmişlerdir. Dolayısıyla Pestalozzi, Owen, Fröbel ve Montessori gibi okul öncesi eğitim kuramcılarının düşünceleri kendi ulusal sınırlarını aşmış ve okul öncesi eğitim farklı ülkelerde farklı biçimlerde yapılmış ve 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren tüm Avrupa'ya yayılmıştır.<sup>21</sup>

İlk anaokulu Avrupa'da anaokullarının babası olarak bilinen Alman eğitimci Friedrich W.A.Froebel tarafından açılmıştır. Froebel okul öncesi eğitim ile ilgili çalışmalarına 1837'de başlamış ve 28 Haziran 1940'da Almanya'da "Kindergarten" (Çocuk Bahçesi) adını verdiği ilk anaokulunu açmıştır. O'na göre; çocuklar çiçek, öğretmenler ise bahçivandır.<sup>22</sup> Froebel'in görüşleri şöyle özetlenebilir: Birey olarak çocuğun ihtiyaçlarına ve haklarına saygı gösterilmelidir. Oyun çocuğun gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Yaşlarına uygun materyaller verilmeli, çevre ile eğitimleri bütünleştirilmeli ve doğanın güzellikleri tanıtılmalıdır. Masal, müzik, dans, eğlence çocuk eğitiminde önemlidir. Froebel "çocuğun bütünlüğü" konusu üzerinde hassasiyetle durmaktadır. Bu anlayışta hem çocuğun doğuştan sahip olduğu özelliklerden hem de sürekli değişen çevreden öğrenmesi söz konusudur.<sup>23</sup> Avrupa

---

<sup>21</sup>Avrupa Birliği Ülkelerinde Okul Öncesi Eğitimin Gelişimi ve Mevcut Durumu(b.t.).12.10.2009, [www.yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/orta3-arslan.htm](http://www.yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/orta3-arslan.htm)

<sup>22</sup> Başal, a.g.k., s.36.

<sup>23</sup> Oktay, a.g.k., s.50.

Birliği ÷lkeleri arasında ise okul öncesi eğitim ile ilgili ilk hukuki düzenlemeler 1837’de Fransa’da, 1857’de ise İspanya’da yapılmıştır.<sup>24</sup>

Amerika’da ilk anaokulunu ise 1855 yılında Froebel’in öğrencisi Carl Schurz açmıştır. Çocuk eğitimi konusunda büyük katkılarda bulunmuş eğitimcilerden biri de İtalyan Maria Montessori’dir. 1898’de Roma’da ilk “Çocuk Evi”ni açmıştır. Montessori’nin pedagoji kuramı günümüzde de pek çok aile ve eğitimci tarafından uygulanmaya çalışılmaktadır.<sup>25</sup> Montessori, çocukların sahip oldukları potansiyeli ortaya çıkarabilmek için uygun ortamlar hazırlanması gerektiğini vurgulamış, bu ortamların çocukların kendilerini özgürce ifade etme ve gelişimlerini sağlamadaki önemine değinmiştir.<sup>26</sup>

1960’lı yıllarda çalışan kadın sayısının artması sonucu Amerika’nın öncülük ettiği uluslar arası okul öncesi eğitimi yaygınlaştırma kampanyası başlatılmıştır. Böylece Amerika’da Head Start, İngiltere’de Priority Areas ve Almanya’da Sosyal Öğrenme Projesi gibi projeler uygulamaya alınmıştır.<sup>27</sup>

Sonuç olarak; çalışan ailelerin çocukları okul öncesi eğitiminin ortaya çıkmasında büyük bir unsur oluşturmuştur. Zamanla önemi kavranarak yaygınlaştırılması yoluna gidilmiştir.

### 2.2.2 Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim

Türkiye’de okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimi Cumhuriyet’ten önce ve Cumhuriyet Dönemi olmak üzere ele alınabilmektedir.

Osmanlı Devleti döneminde 3-6 yaş grubunda yer alan çocukların eğitimi için Sıbyan Mektepleri açılmıştır. 1915’te “Ana Mektepleri Nizamnamesi”nin yürürlüğe girmesi ile anaokulları açılmaya başlanmıştır.

Türkiye’de okul öncesi eğitim ile ilgili çalışmalar 1961’de 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nun yürürlüğe girmesi ile kısmen de olsa hız

---

<sup>24</sup> [www.eurydice.org/Documents/preschool/de/synprde.htm](http://www.eurydice.org/Documents/preschool/de/synprde.htm) (11.10.2009)

<sup>25</sup> Başal, a.g.k., s.37.

<sup>26</sup> Oktay, a.g.k., s. 52.

<sup>27</sup> Başal, a.g.k., s.39.



kazanmıştır. Bunu takiben 1962 yılında “ Ana Okulları ve Ana Sınıfları Yönetmeliği çıkartılmıştır. 1973’te yürürlüğe giren 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk milli eğitim sisteminin genel yapısı içerisinde okul öncesi eğitime örgün eğitim sistemi içinde yer verilmiştir. 1992 yılında ise 3797 Sayılı Kanun ile Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü kurulmuştur.<sup>28</sup> Ancak ülkenin içerisinde bulunduğu durum nedeniyle hem Osmanlı Dönemi’nde hem de Cumhuriyet Dönemi’nde okul öncesi eğitime gereken önem verilememiştir.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda okul öncesi eğitime İlköğretim başlığı altında yer verilmiş ve okula başlama yaşı olarak 72 ay sınırı konusunda görüş birliğine varılmıştır. Bu programda alınacak tedbirler üç ana başlık altında toplanmıştır. Ayrıca bu planda değişik kurumların farklı mevzuatla yürüttüğü okul öncesi eğitim sisteminde bütünlük sağlamak amacıyla okul öncesi eğitim tasarısının hazırlanması kararlaştırılmıştır.

“1.Okul öncesi eğitim kurumlarının geliştirilmesinde şehirleşme ve sanayileşmesinin yoğun olduğu bölgelerde ve gecekondü bölgelerindeki çalışmalara devam edilecektir. 2.İş Kanunu’nda belirtilen sayının üzerinde işçi çalıştıran kamu kuruluşları ve özel kuruluşların çalışanlarının çocukları için kreş ve anaokulu açmaları sağlanacaktır. 3.Fiziki kapasite sağlandığı oranda 6 yaş için anasınıfı açılması uygulamasına devam edilecek ve bu sınıflarda eğitimin kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir.”<sup>29</sup>

Türkiye’de anaokulu ve anasınıfı olmak üzere iki farklı okul öncesi eğitim kurumu vardır. Anaokulları 36-72 ay arasındaki çocukların eğitim gördüğü bağımsız kurumlardır. Anasınıfları ise 60-72 ay arasındaki çocukların eğitim gördüğü örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde yer almaktadır.

Çalışmanın kapsamında yer alan ana sınıfları 5-6 yaş arasındaki çocuklara yönelik hizmet veren ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü’ne bağlı kurumlardır. İlköğretime bağlı olarak açılan anasınıflarının amacı özellikle olumsuz sosyo-ekonomik koşullardan gelen çocukları desteklemek

---

<sup>28</sup>Eşitgin,D.,Gürel,Ç.(15.11.2008).Genel Müdür Remzi İnanlı ile Okul Öncesi Eğitimi ve Sorunları Üzerine Söyleşi.17.11.2009,yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi62/soylesi-inanli.htm

<sup>29</sup> Oktay,a.g.k.,s.87.

ve ilköğretime hazırlamaktır.<sup>30</sup> Bakanlık talimatına göre; 6-12 derslikli bir ilköğretim okulunda bir, 18 derslikli bir okulda iki, 32 derslikli bir okulda üç ve 40 derslikli bir okulda ise dört tane ana sınıfı açma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu sınıfların giriş çıkışlarının kendilerinden yaşça büyük öğrencilerinden ayrı olması ve hemen hemen her ortamın yaşlarına uygun olarak yapılması şartı vardır.<sup>31</sup>

Türkiye’de okul öncesi eğitim farklı yasalar çerçevesinde ele alınmaktadır. Aşağıda okul öncesi eğitim ile ilgili bazı yasal düzenlemeler yer almaktadır:

- “1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu konuyu temel hatları ile ele almaktadır. 1961 yılında yürürlüğe giren bu yasa ile okul öncesi eğitimle ilgili çalışmalar hız kazanmıştır.
- 1962 yılında “Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmeliği” çıkarılmıştır.
- 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda da Türk Milli Eğitim Sistemi’nin genel yapısı içerisinde, okul öncesi eğitime örgün eğitim sistemi içerisinde yer verilmiş ve bu okulların nasıl kurulacağı açıkça belirtilmiştir.
- 08/06/1965 tarihli ve 625 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu özel kurumlara ait düzenlemeleri yapmaktadır.
- 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu konuyu korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç aile ve çocuk açısından ele almaktadır.
- 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu da konu ile ilgili düzenlemeler yapmaktadır.
- Gebe ve Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik (14 Temmuz 2004) 15 ve daha fazla kadın işçi çalıştıran işyerlerinde işverenin okul öncesi eğitim çağındaki çocuklar için eğitim kurumları açılması ile ilgili hükümleri içermektedir.”<sup>32</sup>

1992 yılında yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki 3797 Sayılı Kanun ile Milli Eğitim Bakanlığı’nın bünyesinde yeni bir birim olarak “Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü” kurulmuştur. Aynı yıl

---

<sup>30</sup> Başal, a.g.k., s.13.

<sup>31</sup> Eşitgin,D.,Gürel,Ç.(15.11.2008).Genel Müdür Remzi İnanlı ile Okul Öncesi Eğitimi ve Sorunları Üzerine Söyleşi.17.11.2009,<http://yayim.meb.govtr/dergiler/sayi62/soylesi-inanli.htm>

<sup>32</sup> Gül, E., “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim”, Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed. G. Haktanır), Ankara 2007, s.164.

çıkarılan yönetmelik okul öncesi eğitim uygulamalarına ilişkin ayrıntılı düzenlemeleri kapsamaktadır. Genel Müdürlük çocuğa temel davranışlar kazandırılmasını esas alan çocuk merkezli ve aktif öğrenmeyi destekleyen bir çerçeve programı üniversitelerin işbirliği ile geliştirmiştir. Bu programın 2006-2007 öğretim yılında okul öncesi alanında yapılan araştırmalar ve uygulamalardan elde edilen geri bildirimler ve AB, uluslar arası normlara uyum sağlamak amacıyla çeşitli AB ülkelerinde okul öncesi eğitimde yapılan uygulamalar analiz edilerek güncellenmiştir.

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 19. Maddesi'nde okul öncesi eğitimin mecburi ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsadığı ve bu eğitimin isteğe bağlı olduğu belirtilmektedir. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitimin ilerleyen yaşlarda hem kişisel hem de toplumsal alandaki etkileri, önemi nedeni ile bu yaş grubundaki çocukların okullaşma oranlarını yükseltmek adına bazı çalışmalar yürütmektedir. Bakanlık bu amaçla 5 yaş (60-72 ay) grubunun zorunlu eğitim kapsamına alınması için ilk adımı atarak pilot uygulama başlatmıştır.

Bakanlık verilerine göre; Türkiye'de 1130 anaokulu ve 39 bin 481 anasınıflı bulunmaktadır. Türkiye'de 4-5 yaş (48-72 ay) grubundaki çocukların sadece %33'ü okul öncesi eğitimden yararlanabilmektedir. MEB bu uygulama ile okullaşma oranını arttırarak zorunlu okul öncesi eğitimi Türkiye genelinde yaygınlaştırmayı planlamaktadır. 2009-2010 eğitim öğretim yılından itibaren okul öncesi eğitimin zorunlu olmasının planlandığı 32 il şunlardır: Amasya, Nevşehir, Çanakkale, Bilecik, Edirne, Karabük, Ardahan, Gümüşhane, Trabzon, Yalova, Karaman, Tunceli, Kilis, Bolu, Kırıkkale, Bayburt, Burdur, Kırklareli, Muğla, Düzce, Bartın, Artvin, Çankırı, Kütahya, Rize, Isparta, Kırşehir, Giresun, Uşak, Eskişehir, Sinop ve Samsun. İllerin tespitinde okullaşma oranı ve öğretmen, donatım ve materyal ihtiyaçları dikkate alınmıştır.<sup>33</sup>

Türkiye'de İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük kentlerde ve ülkenin batısında yaşayanlar erken çocukluk eğitimi olanaklarından daha fazla

---

<sup>33</sup> Yavuz,S.(08.10.2008).Erken Çocukluk Eğitimin Önemi ve Türkiye'de Okulöncesi Eğitim.21.10.2009, [www.blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=136753](http://www.blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=136753) .

yararlanmaktadır. Okul öncesi eğitimde okullaşma oranının düşüklüğü dikkate alındığında olanakları sınırlı olan dolayısıyla okul öncesi eğitimden asıl yararlanması gereken kesimin çoğunlukla eğitime erişemediği yorumu yapılabilmektedir. Eğitimde fırsat eşitliği yaratmak adına okullaşma oranının düşük olduğu bölgelerde yatırım yaparak eğitimin bu bölgelere de ulaştırılması yerinde olacaktır.

İlköğretim okullarındaki anasınıflarının sayısının artırılarak ilköğretim 1. sınıfların sayısına yaklaştırılması ve zaman içerisinde özel ve resmi okul öncesi eğitim kurumlarını attırmak, kurumsal eğitim dışındaki diğer modelleri de daha fazla kullanarak kurumsal eğitim açısından önemli katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Bu nedenle ilköğretim öncesi 1-2 yılı zorunlu eğitim kapsamına almak önemlidir. Çağ nüfusunun tamamının zorunlu temel eğitimden yararlanması bir önceliktir. Ancak içinde bulunulan sosyo-ekonomik ve kültürel koşullar ve dünyadaki eğilimler dikkate alınarak zorunlu eğitimi erkene çekmek ve düzenlemeler yapmak gerekmektedir.<sup>34</sup>

Okul öncesi eğitiminin etkinliğinin artırılması amacıyla dünyada okul öncesi eğitimde denenilen farklı modeller incelendiğinde, bunlar Kurum Merkezli Programlar ve Ev Merkezli Programlar olmak üzere iki ana başlık altında toplanabilmektedir. Örneğin; Amerika’da uygulanan Head Start Programı yoksul ailelerin çocuklarını hedef almış, 3 yaş ve üzeri çocukların ve ailelerinin eğitimine yardımcı olmayı amaçlamıştır. Bu programda gönüllülerde çalışmaktadır. Benzer olarak Hollanda’da uygulanan ve annelerin çocuklarını ilköğretime hazırlamalarını amaçlayan program Opstap’tır. Bu program ile çocuk oyun aracılığı ile annesinin yardımıyla çeşitli bilgi ve becerileri kazanmaktadır. Bu uygulama Hollanda’da halkın refahı için çalışan kuruluş anlamında gelen semt evleri (Stichting Welzijn de Pijp) tarafından yürütülmektedir. Bu semt evleri Refah Bakanlığı’na bağlı olarak çalışmakta ve her bölgenin bir semt evi bulunmaktadır. Bu programda da gönüllüler çalışmaktadır.

Özellikle kırsal alanda ailelerin okul öncesi eğitim konusundaki algıları ve okullaşma oranı göz önünde bulundurulduğunda okul öncesi eğitim konusunda yeni yaklaşımlar denenmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Merkez temelli diğer bir ifade ile çocuklara kurumlarda okul öncesi eğitimi verme yaklaşımının yanı sıra ev temelli programların da uygulanmasının önemli olduğu söylenebilir. Ev temelli

---

<sup>34</sup> Oktay, A., “Okul Öncesi Dönemin Önemi ve Yaygınlaştırılması”, Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular (Ed. A. Oktay; Unutkan, Ö.), İstanbul 2007, s.21.

eğitim programlarıyla hem anne babaların hem de çocuğun yetişmesinde önemli yere sahip olan diğer aile bireylerinin eğitimi sağlanmakta ve onlara destek olunmaktadır.

Myers'e gore; anne ve babaya destek ve eğitim veren programların yararları şunlardır:<sup>35</sup>

- i. Anne babaya destek ve eğitim veren programlar çocuğa olduğu kadar anne babaya ve aileye de değer katar. rneğin; koruyucu sağlık tutumlarının neminin daha iyi anlaşılması, anne ve babanın tutum ve davranışlarına da yansımış olacaktır
- ii. Bu programlar aile sorumluluğunu kuvvetlendirecektir.
- iii. Bu programlarla anne ve babanın guclendirilmesiyle uzun vadede çocukların ilerlemelerine destek olunabilecektir. unku kuuk çocukların ilerlemelerinin surekli olması, çocukların anne babalarının bilgisi, tutumu ve çocuk yetiştirme uygulamalarına bağlıdır. Anne ve babalarda meydana getirilebilecek bu değişiklikler, çocuklar için ev dışında ortamlar sağlayan kurumsal merkezli programlar sonucunda oluşmayacaktır.
- iv. Bu tur programlar tanımlayıcı bir yaklaşıma yoneltir. Anne baba eğitim programı içinde sağlık, beslenme ve psiko-sosyal gelişimin birçok yonu daha etkili bir şekilde bir araya getirilerek işlenebilir.
- v. Anne baba ve çocuk programları yoluyla daha geniş bir kitleye, daha duşuk maliyetler ile ulaşılmaktadır.
- vi. Ancak anne baba eğitiminin uygulanmasında uygun zaman seçimi gibi dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Bu programlar hamilelik, doğum zamanı ya da çocuğun okula geçiş zamanı olarak duşunulen 5-6 yaş doneminde uygulanabilir.

Turkiye'de ise bu çalışmalara paralel olarak Anne ocuk Eğitim Programı, Ana Baba Okul Projesi, ok Amaçlı Okul ncesi Eğitim Merkezi, Gezici Okul Projesi ve Baba Destek Programı uygulanmaktadır. Anne ocuk Eğitim Programı; anne aracılığıyla 5 yaşını tamamlamış çocukların gelişimini desteklemeyi amaçlamaktadır. Ana Baba Okul Projesi ise zellikle Turkiye'de ailelerin ocuk yetiştirme tutumlarından yola çıkılarak planlanmıştır. Yapılan araştırma sonuçları, genellikle ailelerin çocuğa karşı tutumlarının baskıcı, kısıtlayıcı olduğunu ve kız çocukların erkek çocuklara gore daha çok bağımlı bir kişilik geliştirdiklerini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla ocuğun duşuncelerini serbestçe ifade edemediği, kendisini

---

<sup>35</sup> Başal, a.g.k., s.100.

değersiz gördüğü bunun sonucunda da ilgisiz, sorumluluktan kaçan ve girişimcilikten uzak bir kişilik geliştirdiği elde edilen önemli araştırma sonuçlarıdır. Bu ihtiyacı karşılamak üzere Ana Baba Okul Projesi 1989 yılında hayata geçirilmiştir. Anne ve babaların çocuklarına karşı olumlu tutum ve tavırlar geliştirmesine yardımcı olmak, onlara çocukları ile nasıl iletişim kurabileceklerini anlatmak, çocuğun gelişim süreci içindeki değişimlerine ilişkin özellikleri aktarmak gibi pek çok konuda ailelere ışık tutmak hedeflenmektedir. AÇEV ve Eğitim-Sen işbirliğinde yürütülen Baba Destek Programı; 3-9 yaşa arasında çocuğu olan babalara yönelik olarak hazırlanmıştır. Amaçları arasında ise; babaların çocuklarının eğitimlerinde önemli bir role sahip olduklarını fark etmelerini sağlamak, çocukların gereksinimleri hakkında onları bilinçlendirmek, babaların beklentilerin uygunluğunu ayırt etmelerini sağlamak, şiddet içeren davranışları ortadan kaldırmak, ev içinde daha demokratik iş ve sorumluluk dağılımını sağlamak sayılabilir.<sup>36</sup>

Çok Amaçlı Okul Öncesi Eğitim Merkezi uygulaması ile Anne Çocuk Eğitim Programı'na daha kurumsal eğitimin katılması amaçlanmıştır. Halka açık bir merkezde çocuk eğitimi ve yetişkinlerin ihtiyaçlarına uygun eğitim verilmektedir.<sup>37</sup>

Maddi olanakların yetersiz olduğu bölgelerde okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmak, farklı bölgelerde yaşayan çocukların özellikle dil gelişimine yönelik eğitim programları yapmak, aileleri çocuklarının eğitimin konusunda bilinçlendirerek eğitim materyalleri ve programları düzenlemek için yerel yönetimler ve üniversitelerin işbirliği ile Mobil Ana Okulu Projesi uygulamaya alınmıştır. Bu kapsama 36-72 ay çocukları dahil edilmiştir. Öğretmen, okul ve derslik ihtiyacının karşılanamaması nedeniyle bu yaş aralığında yer alan 3 milyona yakın çocuk okul öncesi eğitime alınamamaktadır. Bu tablodan hareketle hayata geçirilen mobil sistem ile otobüsler ana sınıfı şeklinde donatılarak haftanın belirli günlerinde belirlenen bölgelere mobil araçlarla gidilerek eğitim verilmeye çalışılmaktadır. Bu sayede hem çocukların hem de annelerin eğitiminin gerçekleştirilmesi ve hatta ekonomik sıkıntılar yaşayan ailelere yardım ulaştırılması mümkün olabilmektedir. Uygulama

---

<sup>36</sup> Başal, a.g.k., s.103-111.

<sup>37</sup> Oktay, a.g.k., s.94.

İstanbul'da iki, Bursa, Malatya ve Gümüşhane'de birer otobüs ile sürdürülmektedir.

38

Okul öncesi eğitimin çok yetersiz olduğu bazı kırsal bölgelerde ya da ailelerce okul öncesi eğitimin gereksiz görüldüğü yerlerde AÇEV'in desteği ile Okul-Veli Eğitim Programı uygulanmaktadır. Bu algıyı kırmak için hem anneler hem de çocuklar farklı sınıflarda eğitilmektedir. Annelere çocuk bakımı, çocukların okuldaki davranışlarını evde de devam ettirmesi için evde nasıl davranılması gerektiği gibi temel bazı bilgiler verilmektedir. Bunun yanı sıra hizmet içi eğitim ile yetiştirilen gönüllü öğretmenler okul öncesi çağda çocuğu olan aileleri ziyaret ederek onları bilgilendirmektedir.

**Tablo 1 1923-2007 Yıllarına Göre Okul Öncesi Eğitimde Sayısal Gelişmeler**

Öğretim Yılı	Okul	Öğrenci	Öğretmen
1923-1924	80	5.880	136
1943-1944	49	1.604	63
1963-1964	146	4.767	180
1983-1984	2.784	78.981	4.414
1997-1998	7.532	181.450	10.186
1998-1999	7.976	207.319	11.825
1999-2000	8.571	213.944	15.696
2000-2001	9.249	258.706	16.563
2001-2002	9.643	289.066	18.149
2002-2003	11.314	320.038	18.921
2003-2004	13.692	358.499	19.122
2004-2005	16.016	434.771	22.030
2005-2006	18.539	550.146	20.910
2006-2007	20.675	640.849	24.775

Kaynak: Haktanır,G., Okul Öncesi Eğitime Giriş, Ankara 2007, s.160.

Yukarıdaki tablodan da görüldüğü gibi 1923'den günümüze eğitim istatistikleri incelendiğinde, okul öncesi kurum, öğrenci ve öğretmen sayılarındaki artış dikkat çekici olsa da çağ nüfusunun gerçek anlamda ihtiyacını karşılama hedefinden hala çok uzakta olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim ülkemizde okullaşma oranının en düşük olduğu kademedir. Oysaki gelişmiş ülkeler okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranını %100'e çıkarma hedefi ile ilerlemektedirler. Bu

<sup>38</sup> Eşitgin,D.,Gürel,Ç.(15.11.2008).Genel Müdür Remzi İnanlı ile Okul Öncesi Eğitimi ve Sorunları Üzerine Söyleşi.17.11.2009,<http://yayim.meb.govtr/dergiler/sayi62/soylesi-inanli.htm>

doğrultuda okul öncesi eğitime başlama yaşını aşağı çekme çabasına girmişlerdir.<sup>39</sup> Artık bu ülkelerde sorun çağ nüfusunun okul öncesi eğitimden yararlanması olmaktan çıkmış çocuklara daha kaliteli eğitim verilmesi konusu olmuştur.<sup>40</sup>

### 2.2.3 AB Ülkelerinde Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim, dünyada pek çok ülkede neredeyse eğitim sistemlerinin başlangıcı ile başlamış olmasına rağmen Türkiye’de eğitim öğretim sistemi içerisinde yaklaşık olarak 15 yıllık bir geçmişe sahiptir.<sup>41</sup> Gelişmekte olan diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de altyapı ve programlamadaki eksiklikler uygulamada bazı sorunları da beraberinde getirmiştir.

OECD’nin eğitim istatistiklerine göre 2003 yılında Türkiye’de okul öncesi çağın okullaşma oranı %13’tür. Oranın yorumlanabilir olması açısından aşağıda AB üyesi ülkelerdeki okullaşma oranları verilmektedir.

**Tablo 2 Ülkelere Göre Okul Öncesi Okullaşma Oranları**

Ülke	Okul Öncesi Okullaşma Oranı (%)
Belçika	118
İrlanda	100
Hollanda	100
Avusturya	92
Almanya	89
Portekiz	86
Fransa	83
İtalya	81
İsveç	71
Yunanistan	64
İspanya	62
İngiltere	30
Türkiye	13

Kaynak:OECD Education Indicators

2004([www.egitimsen.org.tr/index.php?yazi=11](http://www.egitimsen.org.tr/index.php?yazi=11) 15.11.2008)

<sup>39</sup> Başal, a.g.k., s.49.

<sup>40</sup> Oktay, a.g.k., s.63.

<sup>41</sup>Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Uygulamaları Sorunlar –Çözüm Önerileri.(2004). 16.09.2009,[www.egitimsen.org.tr/index.php?yazi=11](http://www.egitimsen.org.tr/index.php?yazi=11)(16.09.2009)



Yukarıdaki tablodan da görüldüğü gibi Türkiye AB üyesi ülkeler ile karşılaştırıldığında okul öncesi eğitimde oldukça geride kaldığı görülmektedir. Bu veriler Türkiye’de okul öncesi eğitimin gerekliliğini ve zorunluluğunu destekler niteliktedir.

Avrupa Birliği ülkelerinde ailelere doğum öncesinden itibaren sağlanan destekler okul öncesi dönemde çocuklara daha iyi imkanlar sunulmasına olanak tanımaktadır. Söz konusu ülkelerde okul öncesi dönem okullaşma oranlarında gelinen noktaya ailelerin gelir düzeyinin giderek artması, düşük nüfus artış hızı, bütçe kaynaklarından eğitime ayrılan paylar, özel sektör e sivil toplum kuruluşlarının desteği ve annenin hamileliğinden itibaren ailenin çok yönlü desteklenmesi ve eğitilmesinin önemli katkı sağladığı söylenebilir.<sup>42</sup>

Herkes için Eğitim Küreselleşme Raporu’na göre; 2004’te okul öncesi eğitimde brüt okullaşma oranı %37’dir. Bu oranın gelişmiş ülkelerde %73, gelişmekte olan ülkelerde ise %32 olduğu tespit edilmektedir. Son dönemlerde özellikle Latin Amerika ve Karayipler’de brüt okullaşma oranında önemli artışlar yaşanmıştır. Bununla birlikte Orta ve Doğu Avrupa’da Arnavutluk, Hırvatistan, Makedonya ve Türkiye dışında kalan ülkelerde çağ nüfusunun %50’den fazlası okul öncesi eğitimden yararlanmaktadır. MEB verilerine göre; Türkiye’de anaokulu ve anasınıflarının okullaşma oranı 2004-2005 öğretim yılında %16’dır. Türkiye’de erken çocukluk eğitimine erişim ancak Arap ve Afrika ülkeleri ile karşılaştırılabilecek ölçüde sınırlıdır. Örnek alınan gelişmiş ülkelerin çoğunda en az iki yıl ücretsiz erken çocukluk eğitimi uygulanmaktadır. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılabilmesi için siyasi ve bürokratik irade, mali kaynak artışı ve alternatif yaklaşımları içeren kapsamlı politikalar şarttır.<sup>43</sup>

Erken çocukluk eğitimi çocuğun kendisine, aileye, topluma ve ekonomiye yüksek gelir sağlayan maliyeti küçük yatırımlardır. “Türkiye’de Okulöncesi Eğitimin Fayda-Maliyet Analizi” araştırması; ülkemizde erken çocukluk eğitimine yatırılacak 1 liralık yatırımın ekonomiye farklı senaryolara göre yaklaşık 7 liralık kazanç ile geri

---

<sup>42</sup> Oktay, A., “Okul Öncesi Dönemin Önemi ve Yaygınlaştırılması”, Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular (Ed. A. Oktay; Unutkan, Ö.), İstanbul 2007, s.12.

<sup>43</sup> AÇEV, Ekonomik ve Toplumsal Kalkınma İçin Erken Çocukluk Eğitimi: Önemi, Yararları Ve Yaygınlaştırma Önerileri, Şubat 2007, s.6.

döneceğini ortaya koymaktadır. AÇEV nitelikli ve etkin bir erken çocukluk eğitiminin Türkiye'ye katkılarını şu şekilde sıralamaktadır:<sup>44</sup>

- Çocukların uzun vadede daha üretken, yaratıcı, sorun çözmede daha yetkin olmalarını sağlar,
- Dilsel, zihinsel, fiziksel, sosyal ve duygusal açıdan gelişmiş çocuklar okula hazır olurlar ve daha rahat uyum sağlarlar. Böylece ilköğretim kalitesi yükselir.
- Okula hazır çocukların sınıfta kalma ve okulu terk etme oranları düşer, bu da maliyetleri azaltır.
- Toplumdaki vasıflı çalışan sayısı artar, yükselen üretim ekonomik yarar getirir.
- Toplumda suç oranları düşer.
- Sosyo-ekonomik ve cinsiyete bağlı eşitsizliklerin etkisi hafifler.
- Kadınların işgücüne katılımlarını, iş verimliliklerini artırır.
- Sağlıklı ve iyi beslenen çocuklar ölüm oranlarının düşmesini sağlar.
- Köyden kente göçün getirdiği sorunların çözümüne katkıda bulunur.

---

<sup>44</sup> Kaytaz, M., Türkiye'de Okulöncesi Eğitimin Fayda Maliyet Analizi, İstanbul, 2005, s.7.

### 3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE FİZİKİ ORTAM

Okul öncesi eğitim kurumlarının işlevi; çocukların bedensel, psiko-motor, sosyal, duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerine yardımcı olmak, onları ilkokula ve toplumsal yaşama hazırlamak, bu süreci ailenin desteği ile ve gerekirse aileyi de eğiterek yürütmektir.<sup>45</sup> Okul öncesi eğitim döneminde çocuklara belirli davranışların kazandırılması ve gelişimlerinin desteklenmesi söz konusu eğitimin fiziksel ve sosyal açıdan sağlıklı mekanlarda, çocukların gelişim ve ihtiyaçlarına cevap verebilen etkili programların nitelikli öğretmenler tarafından gerçekleştirilmesiyle sağlanabilir. Ancak eğitim kurumlarının bu işlevlerini gerçekleştirebilmesi nitelikli personel, eğitim programı ve uygun fiziksel ortama sahip olunmasına bağlıdır.<sup>46</sup>

Bu bölümde okul öncesi eğitim kurumlarının program ve personel gibi özelliklerinin yanı sıra asıl çalışmanın kapsamında yer alan fiziksel koşullara ve fiziksel yapıdan kaynaklanan sorunlara yer verilmektedir.

#### 3.1. Okul Öncesi Eğitim Programları

Nitelikli bir okul öncesi eğitim için iyi hazırlanmış bir eğitim programına ihtiyaç vardır. Eğitim programı; yeni davranışlar kazandırmak amacıyla gerçekleştirilmek istenen hedefler, davranışlar, eğitim durumları ve değerlendirme etkinliklerinden oluşur.<sup>47</sup>

Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nde eğitimin amaçları arasında da belirtildiği gibi eğitim programı hazırlanırken ailelerin ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınmalı, ailenin eğitime katılımı sağlanmalıdır.

Hazırlanan okul öncesi eğitim programı öncelikle gruptaki tüm çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve bilgi düzeylerine uygun olmalıdır. Yıllık ve günlük

---

<sup>45</sup>Kandır,A.(18.10.2007).Okul Öncesi Eğitimin Önemi Nedir?.15.09.2009, [www.ogretimegitim.blogspot.com/2007/10/okul-oncesi-egitimin-onemi-nedir.html](http://www.ogretimegitim.blogspot.com/2007/10/okul-oncesi-egitimin-onemi-nedir.html)

<sup>46</sup> Oktay, a.g.k, s.191.

<sup>47</sup> Zembat, R., "Okul Öncesi Eğitimde Nitelik ", Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular (Ed. A. Oktay, Ö. Unutkan), İstanbul 2007, s.32.

eğitim programları çocukların bildiklerinden hareketle hazırlanmalı bunun yanı sıra yeni bilgilere yer veren etkinlikler ve öğrenme ortamları düzenlenmelidir.<sup>48</sup>

Uygun bir günlük eğitim planı, bekleme sürelerinin az olduğu, iyi planlanmış geçişlere sahiptir. Çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanması için planlama yeterince esnek olmalıdır. Çünkü bu yaştaki çocuklar kolayca sıkılabilmektedir. Bu nedenle programlama çocukların da tercih yapmasına fırsat tanımalıdır. Çocukların kendi aktivitelerini seçmeleri için onlara zaman tanınmalıdır.<sup>49</sup>

Okul öncesi eğitim kurumlarında renk, sayı ve bazı kavramlar çocuğun algısına uygun olarak somutlaştırılarak verilmelidir. Bu oyun dizilerine parmak boyama, resim faaliyeti, su oyunu, kum oyunu, bloklar ile oynama, ritmik jimnastik örnek olarak verilebilir. Ayrıca temel eğitim programı içerisinde hayvanları tanıma, ülkemizi ve dünya ülkelerini tanıma, önemli olay ve günler, trafik ve görgü kuralları gibi çeşitli bilgiler yer almalıdır.<sup>50</sup>

2006 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı Kitabı'na göre uygulamada kullanılan program gelişimsel bir program olarak tanımlanmakta ve aşağıda belirtilen özellikleri temel aldığı belirtilmektedir:<sup>51</sup>

- 36-72 aylık çocuklara yöneliktir. Hazırlanan okul öncesi eğitim programı bu yaş grubunun tümünü kapsamaktadır. Bu nedenle öğretmenin kendi grubundaki çocuklar için uygun olan amaç ve kazanımlar seçmesi önem kazanmaktadır. İhtiyaca göre farklı kazanımlar da eklenebilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta Türk Milli Eğitim Sistemi ve okul öncesi eğitimin amaçları ve felsefesi doğrultusunda düzenlemeler yapılmasıdır.
- Çocuk merkezlidir. Amaç ve kazanımların seçiminde, etkinliklerin düzenlenmesinde çocuğun yaşı, gelişim özellikleri, ilgi ve gereksinimleri, bireysel farklılıkları ve çevresel etkenler dikkate alınmalıdır.

---

<sup>48</sup> Güleç, a.g.m.,s.133.

<sup>49</sup> Güleç, a.g.m.,s.141.

<sup>50</sup> Başal, a.g.k., s.23.

<sup>51</sup> MEB, 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı, 2006, s.9-14.

- Amaçlar ve kazanımlar esastır. Kazanımların seçiminde çocukların gelişim özelliklerine uygunluk ve tüm mümkün gelişim alanlarına yer verilmesi önemlidir. Belirlenen amaç ve kazanımların elde edilip edilemediğinin tespiti için öğretmenlerin sürekli olarak öğrencilerini gözlemlemesi gerekmektedir.
- Gelişim özellikleri her yaş grubu için ayrı düzenlenmiştir. Çocukların gelişim özellikleri; 36-48 ay, 48-60 ay ve 60-72 ay olmak üzere başlıklar halinde ele alınmıştır.
- Konular amaç değil araçtır.
- Üniteler yer almamaktadır. Çünkü amaç çocuklara bazı temel davranış ve alışkanlıkların kazandırılmasıdır. Dolayısıyla ünitelerdeki konuların öğretilmesi önem taşımamaktadır.
- Esnektir. Bu özellik sayesinde bireyselleştirmeye uygundur.
- Öğretmene özgürlük tanır. Öğretmen tarafından her türlü konu, etkinlik ve ortam amaç ve kazanımlara ulaşmak amacıyla kullanılabilir.
- Yaratıcılık ön plandadır. Yaratıcılık programın başarıya ulaşması açısından oldukça kritik bir kavramdır. Öğretmenlerin uygulayacakları tüm etkinliklerde hem kendi yaratıcılıklarını kullanmaları hem de çocukların yaratıcılıklarını dahil etmeleri gerekliliktir. Bunun için öğretmenlerin çeşitli yayınları izlemeleri, değişim ve gelişmelere açık, esnek bir kişilik yapısına sahip olmaları ve farklı fikirleri uygulamaya istekli olmaları gerekmektedir.
- Öğretmenlerin planlı çalışmasını gerektirir. Öğretmenler yıllık ve günlük planlar hazırlamalı ve planda yer alan kazanımların hangi gelişim alanına ait olduğunu belirtmelidir. Yıllık plan; yıl boyunca hangi alanlardan amaçlar seçildiğini, hangi kazanımlara kaçar kez yer verildiğini, etkinliklerin hangi ortamlarda planlandığını izleyerek dönemi daha verimli geçirebilmektedir. Günlük planlarda yer verilen etkinliklerin ise bir bütün olarak ele alınması ve günlük deneyimlerden seçilmesi önemlidir. Etkinliklerde farklı ortamların, köşelerin, materyallerin ve çalışma şekillerinin kullanılmasına özen gösterilmelidir.
- Çocuğun özgürce deneyimler kazanabilmesine olanak tanıyan ortamlar önemlidir. Bu ortamların çocuk gelişimine pozitif etkisi birçok araştırma ile kanıtlanmıştır. Dolayısıyla seçilen ortamların çocuğun güven duyup rahat hareket edebileceği, farklı etkinliklere olanak tanıyan, tehlikelerden uzak, gereksinimlerine uygun olanaklar sunan hoş ve estetik ortamlar sunulmasına özen gösterilmelidir.

- Problem çözüme ve oyun temel etkinliklerdir.
- Günlük yaşam deneyimlerinin ve yakın çevre olanaklarının eğitim amaçlı kullanılması teşvik edilmektedir.
- Öğrenme yaşantılarının çeşitlendirilmesi önemsenmektedir. Çünkü çocuk ne kadar zengin uyarıcı çevre içinde bulunursa o kadar çok gelişir.
- Aile katılımı önemlidir. Bu doğrultuda veli toplantıları (yarıyılıda en az bir kez), veliler ile bireysel görüşmeler (öğretmen ve/veya veli gereksinim duydukça), ev ziyaretleri (yarıyılıda her çocuğun evine en az bir kez) düzenlenmesi beklenmektedir.
- Değerlendirme süreci çok yönlüdür. Bu süreç; çocuğun gelişiminin değerlendirilmesi, programın değerlendirilmesi, öğretmenin kendini değerlendirmesi olmak üzere üç boyutta ele alınmaktadır. Bu değerlendirme süreçleri iç içe olduklarından bulguların birlikte değerlendirilmesi önerilmektedir. Öğretmenlerin yapılan değerlendirmeleri bir sonraki uygulamalarda dikkate alması ve objektif olması sürecin sağlıklı işlemesi açısından bir gerekliliktir.
- Belirli gün ve haftalar yaş grubunun özellikleri dikkate alınarak belirlenmiştir. Çünkü bu günlerde hedeflenen çocuklara belli amaçların kazandırılmasıdır.
- Program geliştirilmeye açıktır. Program geliştirmek dinamik bir süreç olduğundan programın da zaman içerisinde geliştirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla programın geliştirilmesi konusunda öğretmenlerin, denetim ve rehberlik görevini üstlenenlerin geri bildirimleri önem taşımaktadır.

Günümüzde programda çocukların başlattığı etkinliklerin öğretmenlerin başlattıklarından daha önemli olduğu düşünülmektedir. Etkinliklerin zemini program merkezli olmaktan çok çocuk merkezli olmalıdır. Fırsat eğitimi olarak da adlandırılan bu yolla öğretmen bir çocuğun başlattığı bir etkinliği kullanarak aktarmak istediği konuyu ya da kavramı verebilmektedir. Buradaki temel amaç çocukların ilgi ve gereksinimlerinin ne olduğudur.<sup>52</sup>

Okul öncesi dönemde yapılan etkinlikler çocukların yaratıcılıklarının gelişmesinde önemli katkılar sağlamaktadır. Çocukların bu dönemde düşüncelerini ve hareketlerini özgürce ortaya koyduğu bilinmektedir. Çevrelerinde gördükleri nesnelere merak ederek yetişkinlere bunlara ilişkin sorular sorarlar, hayatı oyun

---

<sup>52</sup> Güleç, a.g.m., s.132.

oyunarak ve deneme yanılma yoluyla öğrenmeye çalışırlar. Çocukların yaratıcı olma açısından oldukça etkin oldukları çocukluk döneminde ailelerin ve çevredeki diğer yetişkinlerin tavırları önem kazanmaktadır. Bu alanda yapılan araştırmalar 5-7 yaş arasındaki çocukların hata yapmaktan kaçındıkları için yaratıcılıklarının %90 azaldığını ortaya koymaktadır.<sup>53</sup>

Okul öncesi dönemde çocuğun eğitiminden sorumlu diğer eğitim ortamı ise ailedir. Okul öncesi eğitim kurumu ve ailenin karşılıklı işbirliği ve etkileşim halinde olması eğitimin sürekliliği açısından büyük önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar okul öncesi eğitimde aile katılımlı programlarla yetiştirilen çocukların edindikleri bilgilerin daha kalıcı olduğunu ortaya koymaktadır.

Miedel ve Reynolds, okul öncesi eğitimden başlayarak lise bitimine kadar olan dönemde aile katılımının çocuklar üzerindeki etkilerini inceleyen uzun soluklu çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonuçları; okul faaliyetlerine katılan ailelerin çocuklarının diğerlerine kıyasla okuma-yazmayı daha erken yaşta öğrendiklerini ve akademik başarılarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Başarılı bir aile katılımı programının ailelere dinleyici olma, evde görevi üstlenme, program destekleyicisi olma, danışmanlık ve karar verici olma gibi çeşitli rolleri verme özellikleri vardır. Aile katılımı etkinlikleri arasında en çok bilinenler şu şekilde sıralanabilir: bilgilendirme toplantıları, ev ziyaretleri, ailelerin okulun hazırladığı programlara katılımı, ailelerin okulla ilgili karar verme sürecine katılımı ve farklı gereksinimleri olan ailelere destek.<sup>54</sup>

Okul öncesi eğitimin kalitesinin artırılmasına aileler ile gerçekleştirilecek çalışmaların önemi tartışmasızdır. Dolayısıyla eğitimin her kademesinde aile katılımının müfredatın temel unsurlarından biri haline getirilmesi, öğretmen yetiştirme programlarında aile katılımı çalışmalarına ilişkin dersler verilerek öğretmenlerin bu işbirliğine hazır hale getirilmesi ve ayrıca aile katılımlı çalışmalar

---

<sup>53</sup> Önen F., Gürdal, A., “Fen Deneylerinin Okul Öncesi ve İlköğretim I. Kademe Öğrencileriyle Yaratıcı Düşünmeye Yönelik Uygulanması”, I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bildiri Kitabı Cilt 1 (Ed. O. Ramazan, K. Efe, G.Güven), İstanbul, 2006, s. 188.

<sup>54</sup> Zembat, Z.; Aydın, A.; Duman, H.A., “5 Yaş Grubu Çocukları İçin Hazırlanmış Aile Katılımlı Dil Eğitimi Programının Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi”, Avrupa Birliği Sürecinde Okul Öncesi Eğitimin Bugünü ve Geleceği Sempozyumu (Uluslar arası Katılımlı), Cilt 2, Kıbrıs, 2006, s.145.

için belediyeler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları gibi çeşitli kurumlar ile işbirliği içerisinde olunması gerekmektedir.<sup>55</sup>

### **3.2. Okul Öncesi Eğitimde Personel**

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapacak yönetici ve öğretmenlerin diğer eğitim ve öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin genel ve mesleki niteliklerini taşımakla birlikte çocuk eğitimi konusunda bilgili, becerikli, dikkatli ve duyarlı olmaları gerekmektedir.<sup>56</sup>

Okul öncesi öğretmenliği diğer öğretmenlik uygulamalarına kıyasla öğretmenin akademik eğitim sürecinde edindiği teknik bilgileri kendi kişilik özellikleri ile bütünleştirerek kullanması gerekliliği açısından farklılaşmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı 2002 yılında Temel Eğitime Destek projesi kapsamında öğretmenlik mesleğinin özellikleri ve yeterliliklerinin belirlenmesine ve iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yürütmüştür. Bu çalışmalar sonrasında 2006'da "36-72 Aylık Çocukları İçin Okul Öncesi Eğitim Programı" ve etkinlik örneklerini içeren "Öğretmen Kılavuz Kitabı"ndan oluşan iki kitap yayınlanmıştır. Program kitabında okul öncesi öğretmenin etik sorumlulukları, genel özellikleri ve yeterliliklerine yer verilmiştir. Bu unsurlar şu şekilde özetlenebilmektedir:

#### **Okul Öncesi Öğretmenin Genel Özellikleri**

- "Geniş bir dünya görüşü ve genel kültür bilgisine sahip olmak
- Güler yüzlü, iyi huylu, uyumlu, anlayışlı, sabırlı, bilgili olmak
- Liderlik yapabilmek
- Ahlaklı, güvenilir ve dürüst karakterli olmak
- Mesleki yönden yeterli bilgi sahibi olmak
- Öz güven sahibi olmak
- İşini sevmek ve işine bağlı olmak
- İşbirliğine açık olmak
- Objektif olmak
- Peşin hükümsüz ve adil olmak

<sup>55</sup> Zembat, Z.; Aydın, A.; Duman, H.A., a.g.k.,s.153.

<sup>56</sup> Tos, a.g.k., s.111.



- Yeniliklere açık, esnek, aktif ve yaratıcı olmak
- Anlaşılır, akıcı ve güzel konuşabilmek
- Düzenli, temiz, giyimi ve görünümü ile güzel, tavırları hoş olmak.”<sup>57</sup>

### **Okul Öncesi Öğretmenin Yeterlilikleri**

- Konu alanı ve alan eğitimine ilişkin yeterlilikler; Konu alanı bilgisi ve alan eğitim bilgisi
- Öğretme-öğrenme sürecine ilişkin yeterlilikler; planlama, öğretim süreci, sınıf yönetimi ve iletişim
- Öğrencilerin öğrenmelerini izleme, değerlendirme ve kayıt tutma yeterlilikleri
- Tamamlayıcı mesleki yeterlilikler

Çağdaş eğitim anlayışı yaratıcı bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Piaget’e göre eğitimin amacı yeni şeyler üreten, yaratıcı düşünen bireyler yetiştirmek olmalıdır. Tüm çocukların yaratıcı yetenekler ile doğduğu bilinmektedir. Yaratıcı yeteneklerin ortaya çıkması ve potansiyelin en verimli şekilde kullanılması çevresel koşullara bağlıdır. Yaratıcılığı etkileyen olumlu öğretmen tavırları; çocukların kendi yaratıcılıklarının farkına varmalarını sağlama, yaratıcı etkinlikler sunma, tüm çocukları bu etkinliklere katılmaları için cesaretlendirme, yaratıcı problem çözme sürecini güçlendirme, özgür düşünmeye özendirme, yaratıcı düşünceleri ödüllendirme, çocukların anlamsız gibi görünen yaratıcı düşüncelerine değer verme, çocuğu ilgi ve istek duymadığı konu ve gereçler ile çalışmaya zorlamama, çocuklar arasında karşılaştırma yapmama olarak sayılabilir.<sup>58</sup>

Okul öncesi kurum yöneticilerinin ise temel amacı çocukların sağlıklı ve güvenli bir ortam içinde eğitim almalarını sağlamaktır. Kurum yöneticisinin yasa, tüzük, yönetmelik ve programların iyi kavranmasından ve uygulatılmasından sorumludur. Ayrıca öğretmenlerini iyi tanması, çalışmalarını izleyip değerlendirmesi, özlük haklarını gözetmesi ve motivasyonlarının sağlanması,

---

<sup>57</sup> Dağlıoğlu, E., “Okul Öncesi Öğretmenin Özellikleri ve Okul Öncesi Eğitime Öğretmen Yetiştirme”, Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed. G. Haktanır), Ankara 2007, s.45.

<sup>58</sup> Güven Y., Dibek, E., “Öğretmen ve Öğretmen Adayları Etkinliklerinin Yaratıcılık Açısından İncelenmesi”, I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bildiri Kitabı Cilt 2 (Ed. O. Ramazan, K. Efe, G. Güven), İstanbul, 2006, s.350.

kurumda eğitim gören çocukların her birini ayrı ayrı tanınması, onları ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda disipline ederek yönlendirmesi, oyun ve beceri çalışmalarında kullanılan araç ve gereçlerin kullanımını konusunda öğretmene yardımcı olması ve rehberlik etmesi beklenmektedir. Okul- veli işbirliği açısından ise görevleri arasında bir plan dahilinde çocukların ailelerini tanımak, onların okula ilgilerini sürekli kılmak, onları her konuda bilgilendirmek, ev ziyaretleri de yaparak okul ve aile arasında samimi ve yararlı bir ilişki kurulmasını sağlamak sayılabilir.<sup>59</sup>

Okul öncesi dönemde çocukların dış etkenlere karşı daha duyarlı olması nedeniyle sağlık sorunları bu yaş gruplarında daha sık gözlenebilmektedir. Dolayısıyla toplu yaşama alanı olan eğitim kurumlarında gerekli sağlık ve güvenlik koşullarının sağlanması önemlidir. Aşağıda belirtilen önlemlerin alınması ile temizlik, güvenlik gibi çevresel faktörlerin, yeterli ve sağlıklı beslenmenin gerçekleştirilerek söz konusu problemlerin görülme sıklığının azaltılması sağlanabilecektir.<sup>60</sup>

- Hasta çocuklar gruptan ayrılmalı, diğer çocuklar takibe alınmalı, çocuklar ve personel belirli aralıklar ile sağlık kontrolünden geçirilmelidir.
- Besin maddelerinin bozuk olup olmadığı kontrol edilmelidir. Besinlerin saklandığı alanlar haşarattan arındırılmalıdır. Mutfak araçları mikrop üretmeyen yapıda olmalıdır. Okulun temizliğinde belirli aralıklar ile dezenfektan ilaçlar kullanılmalıdır. Temizlik ürünleri ve benzeri zehirli maddeler çocukların ulaşamayacakları yerlere konmalıdır.
- Havalandırma, ısıtma ve aydınlatma sistemi yeterli olmalı ve sık sık kontrol edilmelidir. Tüm havalandırmaların kapak ve koruyucusu olmalıdır.
- Okulun iç ve dış mekanları kurallara uygun olarak temizlenmelidir.
- Her gün okulun elektrik, su, ısınma, havagazı gibi sistemleri kontrol edilerek en ufak arızada onarılmalıdır.
- Yangın ve deprem gibi olaylar için yangın söndürücü, alarm gibi gerekli önlemler alınmalıdır.
- Elektrik düğmeleri ulaşılabilir yükseklikte olmalı, priz ve kablo gibi araçlar açıkta bulundurulmamalıdır.

---

<sup>59</sup> Tos, a.g.k., s.122.

<sup>60</sup> Kalemci, a.g.k., s.19.

- Çocukların bulunduğu yerlerde zehirli bitki bulundurulmamalı, toksit sanat malzemeleri kullanılmamalıdır. Duvarlar çıkmayan ve kolay temizlenebilir şekilde boyanmalı ve kurşunsuz boya kullanılmalıdır.
- Oyuncaklar, kazaları önlemek için çocukların ulaşabilecekleri yerlere konulmalıdır. Kullanılan tüm eğitim araçlarının ve mobilyaların sivri uçları olmamalı ve zararlı maddeden yapılmamış olmalıdır. Tüm aletlerin güvenlik standartlarına uygunluğu denetlenmelidir.
- Trafiğin yoğun olduğu yerlerde trafik bölgesindeki cam panelleri kazayı önleyici şekilde yapılmalıdır.
- Alan çocukların serbestçe koşup oynayabilecekleri yapıda olmalı; engebeli yüzey, fazla çıkıntı, ortada kolonlar bulunmamalıdır.
- Bütün kapılar dışa açılmalıdır. Bütün girişler iki kişinin rahatlıkla girebileceği genişlikte olmalıdır. Çocuklar tarafından kullanılan kilit sistemi, bir tehlike anında yetişkinlerin girebileceği şekilde tasarlanmalıdır. Merdiven korkulukları bulunmalı, merdiven basamakları dik ve yüksek olmamalı, merdivende fazla eşya bulunmamalıdır. Merdivene açılan kapı geniş olmalı, iyi aydınlatılmış olmalı ve merdiven başında koruyucu kapı bulunmalıdır.

Bunların yanı sıra sağlık sorunlarının tespiti için okulda doktor bulundurulması ve çocukların boy, kilo, baş ve göğüs çevresi gibi ölçümlerinin yapılarak gelişimlerinin izlenmesi önemlidir.

Anaokullarında ya da anasınıflarında yeterli öğretmen, personel, pedagog ve sosyal hizmet uzmanı bulunmamaktadır. Eğitim Sen yaptığı araştırmalar sonucunda Türkiye genelinde 119 bin okul öncesi çağ derslik ve öğretmen açığı olduğunu vurgulamaktadır. Bu açığın kapatılması için üniversitelerin okul öncesi eğitim kurumlarına öğretmen yetiştiren bölümlerin ve bölümlere alınacak öğrenci sayılarının arttırılmasını önermektedir.<sup>61</sup>

---

<sup>61</sup> Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Uygulamaları Sorunlar –Çözüm Önerileri.(2004). 16.09.2009,[www.egitimsen.org.tr/index.php?yazi=11\(16.09.2009\)](http://www.egitimsen.org.tr/index.php?yazi=11(16.09.2009))

### 3.3. Okul Öncesi Eğitimde Fiziki Yapı

Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel konumunun düzenlenme biçimi ve donatımı verilen eğitimin niteliğini belirleyen unsurlardan biridir.<sup>62</sup> Günümüzde yapılan çeşitli araştırmalar yaşanan fiziki çevrenin insan davranışı ve gelişimi üzerinde önemli bir faktör olduğuna işaret etmektedir. Çocuğun duyuları aracılığı ile çevresindeki uyarıcılardan elde ettiği bilgi ve beceriler ileriki yaşlarında belirleyici bir rol oynamaktadır. Kötü tasarlanmış mekan ve mekan öğelerinin çocuğun olumsuz gelişme riskini arttırdığı, buna karşılık iyi ve istenilen özelliklere göre tasarlanmış mekanların çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimine olumlu etkileri olduğu, bilişsel gelişimini hızlandırdığı ve eğitici roller taşıma niteliği ile olumlu davranışları pekiştirdiği söylenebilir.<sup>63</sup>

Fiziksel çevrenin nasıl organize edilmesi gerektiği sorusu ilk kez Avrupalı filozof-eğitimciler tarafından incelenmiştir. Konunun önemine ilk değinen eğitimcilerden olan Vives, okulların havası temiz yerlerde kurulmasının önemi üzerinde durmuş ve okulların daha sistemli bir kurum haline gelmesi için çeşitli çalışmalar yapmıştır. Wolfgang Ratke ise iyi düzenleniş ve donatılmış sınıfların çocuklara zevk vereceğini, böylece eğitimin daha etkin gerçekleştirileceğini savunmuştur.<sup>64</sup>

Daha önce detaylı bir şekilde bahsedilen okul öncesi eğitimin amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için çocukların rahatlıkla hareket edebilecekleri genişlikte, kendi ihtiyaçlarını mümkün olduğunca yardım almadan karşılayabilecekleri güvenlikte ve eğitim programlarının istenilen şekilde uygulanabilmesine fırsat verebilecek yeterlilikte bir mekana ihtiyaç duyulmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarının bu unsurlar dikkate alınarak planlanmış fiziksel niteliklere sahip olması gerekmektedir.<sup>65</sup>

---

<sup>62</sup> Kalemci, a.g.k., s.15.

<sup>63</sup> Acer, D., "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziksel ve Eğitsel Ortamları", Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed. G. Haktanır), Ankara 2007, s.232.

<sup>64</sup> Ramazan, O., "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel Ortam", Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular (Ed. A. Oktay; Unutkan, Ö.), İstanbul 2007, s.45.

<sup>65</sup>Kandır,A.(18.10.2007).Okul Öncesi Eğitimin Önemi Nedir?.15.09.2009, [www.ogretimegitim.blogspot.com/2007/10/okul-oncesi-egitimin-onemi-nedir.html](http://www.ogretimegitim.blogspot.com/2007/10/okul-oncesi-egitimin-onemi-nedir.html)

Froebel, çocukluğu insanın çevresi ile ilk ilişkilerini geliştirdiği dönem olarak tanımladığından, çocuğun çevresinin doğru ve uygun bir şekilde hazırlanmasını ve objelerin kendi doğaları içinde zaman, yer ve diğer ilişkili oldukları objeler ile birlikte gözlenerek tanıtılmasını öngörmüştür.<sup>66</sup>

1994 yılında yayınlanan *The Importance Of Early Learning* (Erken Öğrenmenin Önemi) adlı raporun yazarı Sir Christopher Ball'a göre; okul öncesi dönemde çocuklara kaliteli bir eğitim verebilmek için uygun mekan sağlanması okul öncesi eğitimin temel ilkelerinden biridir. Okul, her çocuğun keşfedebileceği malzeme ile donatılmış, rahatça hareket edebileceği, güvenli bir fizik mekan demektir.<sup>67</sup>

H. Johnson okul öncesi eğitimde fiziksel gelişim için gerekli araç ve gereçlerin çeşitliliği konusunda çeşitli önerilerde bulunmuş, çocukların kas gelişimleri için oluşturulacak fiziksel çevrenin zihinsel gelişimi de güçlendireceğini vurgulamıştır.<sup>68</sup>

Montessori kuramında okuldaki her şey çocukların kendi ölçülerinde yaşayabilecekleri şekilde düzenlenmiştir. Montessori'nin çocuk evinde döşeme, dekorasyon, öğretim gereçleri yalnızca çocuklara yararlı olabilecek biçimde, bedensel boyutlarına uygun olarak tasarlanmıştır. Ayrıca sınıflarda, çocukların rahatlıkla hareket ettirebilecekleri mobilyalar, boylarına ve ağırlıklarına uygun dolap ve raflar, kolay kullanabilecekleri kilitler, çekmeceler, kapılar, rahatlıkla tutabilecekleri fırçalar, avuç içlerine sığabilen sabunlar ve kendi kendilerine giyip çıkartabilecekleri kıyafetler bulunmaktadır. Ortam, çocukların kendilerini rahat ifade edebilecekleri ve bağımsızlıklarını geliştirebilecekleri özgür bir ortamdır.<sup>69</sup>

Bu verilerden hareketle, genel anlamda okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların büyük ve küçük kas gelişimlerini sağlamak için evcilik oyunları, kitap, fen ve doğa çalışmalarına yapabilecekleri açık ve kapalı oyun alanları bulunmalı, yemek, uyku alanı ve tuvaletler çocukların ihtiyaçlarına göre plan içinde yer almalıdır. Örneğin; oyun alanında portatif yataklar ve süngerler kullanılarak bu alan

---

<sup>66</sup> Başal, a.g.k., s.37.

<sup>67</sup> Oktay, a.g.k., s.139

<sup>68</sup> Başal, a.g.k., s.38.

<sup>69</sup> Başal, a.g.k., s.62.

kolayca dinlenme ve uyku alanında dönüştürülebilmektedir. Uyku öncesi ve sonrası bu alanının havalandırılması sağlık koşulları açısından önemlidir. Tuvalet ve lavabolar çocukların rahatlıkla ulaşabilecekleri yükseklik ve boyutta olmalı, hijyen açısından her çocuk için bir kurulama havlusu bulunmalı ya da kağıt havlu kullanılması önerilmektedir. Ayrıca öğretmenler için çalışma, toplantı ve dinlenme odası, gözlem odası, veli görüşme odası, oyuncak yapım ve tamiri için atölye de bulunmalıdır. Gözlem odası çocukların oyunlarını etkilemeden, dikkatlerini dağıtmadan öğretmenlere objektif bir şekilde gözlem yapma şansı verecektir.

Genellikle tek katlı ve geniş alana yayılmış binalar tercih edilmeli ve bu binaların büyüklüğünün çocuk sayısı ile doğru orantılı olmasına özen gösterilmelidir. Aksi takdirde dar oyun alanı ve yetersiz malzeme çocukların kavga etmesi, dışlanması, birbirlerine olumsuz duygular beslemesi gibi sorunların oluşmasına neden olabilir. Bunların yanı sıra yer ve duvarların yapımında kullanılan malzemelerin kolay temizlenebilir ve sağlık açısından zararlı madde içermeyen nitelikte olmasına özen gösterilmelidir. Örneğin zemin kolay temizlenebilen, fazla tüylü olmayan ve kir tutmayan bir halı ile kaplanabilir. Ancak halı yere monte edilmiş olmalıdır. Sanat faaliyetlerinin gerçekleştirildiği alanlarda zeminin tehlike yaratmaması açısından kaygan olmaması gerekmektedir. Duvarlar için ise kolay temizlenebilir yağlı boya ya da duvar kağıdı kullanılabilir. Duvarlar ses ve ısı yalıtımlı olmalıdır. Duvar rengi olarak genellikle pastel renkler tercih edilmekle birlikte özellikle güneş almayan yerlerde daha canlı renklerin kullanılması tavsiye edilmektedir. Pencereler ısı kaybına yol açmayacak nitelikte malzemeden üretilmiş olmalı ve çocukların rahatlıkla dışarıyı görebilecekleri yükseklikte dizayn edilmelidir. Pencerelerin odanın güneş ışığını en iyi şekilde alacak biçimde düşünülmesi eğer oda aydınlatması yetersiz kalıyorsa florsan aydınlatma ile çocuklara daha neşeli ve sağlıklı bir ortam yaratılmalıdır.

Fiziksel alan öyle ayarlanmalıdır ki hem çocuk tek başına yeterli olmalı, hem de aynı yaştaki çocukların aynı etkinliği yapma isteği engellenmemelidir. Bu da uygun alan kullanımıyla gerçekleşir. Küçük yaştaki çocuk gruplarıyla, büyüklerin dışarıya çıkarılması farklı zamanlarda olabilir. Yeterli alanın olup olmadığı çocukların birbirleriyle olan ilişkileri ve aktivitelere katılımları gözlemlenerek anlaşılabilir. Ayrıca çevre çekici, renkli olmalıdır. Çocukların çalışmaları

sergilenebilmelidir(örneğin resimleri). Fakat çocukların çalışmalarının yanında başka resimler ve tablolar da asılmalı ki çocuklar karşılaştırma yapabilmelidirler. Ayrıca çocuklar başkalarını rahatsız etmeden bir aktiviteden diğer aktiviteye geçebilmeli ve bunu yaparken diğerlerini etkilememelidir. İyi ayarlanmış bir alan, çocukların aralarında pozitif ilişkiler kurmalarını ve materyallerinde aktif bir şekilde kullanılmasını sağlar.<sup>70</sup>

Özetlemek gerekirse iyi bir okul öncesi eğitim kurumu aşağıdaki mekansal özelliklere sahip olmalıdır:<sup>71</sup>

- Çocuğa rahat hareket imkanı vermeli,
- Tehlike unsuru içermemeli, ancak kolayca değiştirilebilir olmalı,
- Etkinlik gerçekleştirirken yapılacak çalışmalara kolaylık ve rahatlık sağlamalı,
- Bireysel ve grup faaliyetlerine dolayısıyla topluluk duygusunun oluşmasına imkan vermelidir,
- Estetik olmalıdır.

Binaların bahçe içerisinde, gürültüden uzak, trafikten arındırılmış olması, ön girişte ise çocukların binaya girmeleri ve evlere dağıtım için üstü kapalı ve korumalı bir kapı bulunması eğitim kurumlarının güvenlik ve sağlık koşullarının denetimini kolaylaştıracaktır. Ayrıca oyun odalarının güneş alması için odalar güneye bakmalıdır.<sup>72</sup>

Doğrudan öğrencilerin kullanabilecekleri materyallerin yanı sıra kamera, video, televizyon, fotoğraf makinesi, bilgisayar gibi yetişkinlerin çocukların eğitimi için kullanacakları malzemeler de olmalıdır. Kitap, gazete, dergi, televizyon, internet vb. kitle iletişim araçları da çocuğun gelişimine katkı sağlayacağından okulda bulunması gereken önemli malzemelerdir. Çocuğun çevresi ne kadar uyarıcı ile donatılırsa zihinsel gelişimi bundan o kadar olumlu etkilenecektir. Bu kitle iletişim araçları çocukların üzerinde yaşadıkları dünyayı daha iyi tanıma fırsatı sağlayacaktır. Ancak yanlış izlenimlerin olumsuz sonuçlar doğurabileceği göz önünde bulundurularak yetişkin gözetimi olmalıdır.

---

<sup>70</sup> Kildan,A.O., “Okul Öncesi Eğitim Ortamları”,Kastamonu Eğitim Dergisi, 2007,s.503

<sup>71</sup> Oktay, a.g.k., s.192.

<sup>72</sup> Kalemci, a.g.k., s.15.

Bir okul öncesi eğitim kurumunda bulunması gereken özellikler iç mekan ve dış mekan (bahçe ve üstü kapalı oyun alanı) özellikleri olmak üzere iki başlık altında incelenebilir.

### 3.3.1. İç Mekan

Çocuklar günlük etkinliklerinin çok büyük bir kısmını sınıflarda gerçekleştirdikleri için okul öncesi eğitim kurumları için sınıflar oldukça önemli mekanlardır. İç mekan asıl eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği alan olduğundan etkinlik/ilgi köşeleri hazırlanmalıdır.

İlgi köşeleri çok uzun yıllardır eğitim aracı olarak kullanılmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında ilgi köşelerinin düzenlenmesinin nedeni çocukların ilgilerini geliştirmenin yanı sıra onların bağımsızca seçim yapabilmesini, seçtiği köşelerde hayallerini gerçekleştirebilmesine olanak tanımaktır. Bu alanda yer alan malzemeleri kullanarak planlarını gerçekleştirmeye çalışırken düşünme ve problem çözme yetenekleri gelişmektedir. Bir şeyleri başarmak özgüvenlerini geliştirir. Rol oynama ve dramatik etkinliklerle hayal güçleri zenginleşir ve kendilerini daha rahat ifade ederler. Köşelerde genellikle küçük gruplar haline oyunlar oynanır. Böylece çocuklar birbirleri ile etkileşimde bulunarak sırada bekleme, paylaşma, başkalarının çalışmalarına saygı gösterme, grup içerisinde diğer üyelere karşı sorumlu olma gibi sosyal becerileri kazanırlar. Ayrıca kullanılan malzemeleri kullanma, koruma ve başlanılan işi tamamlama alışkanlığı edinirler.<sup>73</sup>

Başlıca hazırlanabilecek köşeler şunlardır:

- **“Evcilik Köşesi:** Oda ve yatak odası takımı, gerçeğe yakın ve tercihen tahtadan yapılmış mutfak gereçleri, bebekler, eski elbiseler, şapkalar, çantalar, çeşitli eşyalar içeren sandık vb., çamaşır leğeni, mandal, ip, temizlik seti, telefon. Ayrıca market, doktor, manav ve postane görünümünde köşeler,

---

<sup>73</sup> Ulutaş, İ., Demiriz, S., “Okul Öncesi Öğretmenlerinin İlgi Köşelerini Düzenlemeye Yönelik Yaklaşımlarının Belirlenmesi”, I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bildiri Kitabı Cilt 3 (Ed. O. Ramazan, K. Efe, G. Güven), İstanbul, 2006, s.144.



- **Blok Köşesi:** Uygun ebatta ve parça-bütün ilişkisi göz önüne bulundurularak hazırlanmış tahta bloklar, hayvan figürleri.
- **Sanat Köşesi:** Resim sehpası, silinebilir masa ve sandalyeler, çeşitli boyalar ve fırçalar, makas, yapıştırıcılar, çeşitli renkte karton ve kağıtlar, boncuk-kutu-düğme vb. artık materyaller, pasta ve hayvan gibi çeşitli kalıplar.
- **Kitap Köşesi:** Kitap rafları, çocuklar için hazırlanmış kitaplar ve resimli ansiklopediler.
- **Fen ve Doğa Köşesi:** Bitkiler, çiçekler, çimlendirilmiş sebzeler, balık, kuş gibi hayvanlar. Büyüteç, mikroskop, tartı, termometre ve doğa ile ilgili resimler, posterler, slaytlar ve video filmler vb.
- **Sessiz Köşe:** Oturulabilecek rahat yastık ve minderler.
- **Masa Oyunları Köşesi:** Boz-yap, lego, boncuklar, dikiş malzemeleri, kart oyunları, geometrik şekiller, tombala, eşleştirme oyunları.
- **Müzik Köşesi:** Müzik aletleri, müzik seti, kasetler, plaklar.
- **Serbest Köşe:** Doktor ve manav malzemeleri, marangoz tamir setleri, restoran. Masa ve sandalyeler, kapalı dolaplar, tabak, kaşık, çatal, bıçak, bardak, peçeteler, sürahiler, meyve sıkacağı, fırın, bulaşık makinesi, buzdolabı, doğal ve plastik yiyecek malzemeleri vb.
- **Kukla Köşesi:** Bebekler, el kuklaları, parmak kuklaları, ipli kuklalar, kukla perdesi.<sup>74</sup>

Öğretmenlerin ilgi köşelerini düzenlemeye yönelik yaklaşımları çocukların gelişimi açısından önem taşımaktadır. İlgi köşelerinin düzenlenmesi, sık aralıklarla yenilenmesi açısından öğretmene büyük sorumluluklar düşmektedir. Öğretmen çocukları gözlemleyerek onların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun düzenlemeler yapmalıdır. Ayrıca çocukların istedikleri zaman, istedikleri köşede oynayabilmeleri sağlanmalıdır. Bu doğrultuda ilgi alanları çocukların bağımsız seçim yapabilecekleri şekilde birbirinden ayrı alanlara yerleştirilmelidir.<sup>75</sup>

Froebel kindergarten uygulamalarında çocuk oyunlarına büyük önem vermiştir. Oyuncaklar çocukların yeteneklerini geliştirebilmesi için önemlidir. Çünkü Froebel'e göre; insanoğlu çevre tarafından uyarılırsa etkinliğe dönüşebilen bir güç

<sup>74</sup> Oktay, a.g.k., s.193.

<sup>75</sup> Ulutaş ve Demiriz, a.g.m., s.145.

oluşmaktadır. Bu uyarıcı büyükler için iş iken çocuklarda oyundur. Çocuk oyun oynarken hem eğlenmekte hem de ilk bilgi ve deneyimlerini kazanmaktadır. Bu nedenle Froebel oyunlarda kullanılacak küreler, geometrik biçimler ve inşaat oyunları tasarlamıştır. Bugün piyasada satılmakta olan birçok eğitici oyuncakın tasarımında Froebel'in çalışmalarından esinlenildiği görülmektedir. Oyuncaklar çocukların yaş gruplarına uygun olarak seçilmelidir.<sup>76</sup>

Yetişkinler çocuklara oyuncak seçiminde çocuğun yaşı, cinsiyeti, gelişim düzeyi, ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalıdır. Oyuncak seçiminde dikkat edilmesi gereken diğer hususlar şu şekilde sıralanabilir:<sup>77</sup>

- Çocuklar tarafından güvenle kullanılabilir olması (Boyası çıkan, sivri köşeli, kolay kırılabilen cam ve plastikten yapılmış eşyalar ile kolayca dağılan metal parçalar içeren oyuncaklar alınmamalıdır.)
- El becerisinin göz önünde bulundurulması,
- Çocuğun dış çevreyi keşfetmesine yardımcı olması (su, kil, toprak, kum ve boyalar vb.)
- Yaratıcı faaliyetleri teşvik edici nitelikte olması,
- Hayal gücünü uyarabilmesi (çeşitli elbiseleri, hayvanlar vb.)
- Çocuğun yetişkinin yaptığı işlerde beceri kazanmasına yardımcı olması (küre, süpürge, makas, mutfak ve ev gereçleri)
- Doğrudan fiziksel ve zihinsel yeteneklerin gelişmesine yardımcı olması (jimnastik araçları, inşa oyunları, tırmanma demiri, denge sırası vb.)
- Çeşitli oyunlarda değişik şekillerde kullanılabilme özelliğine sahip olması (sağlam, düzgün tahtadan yapılmış, değişik büyüklük ve şekillerdeki tahta bloklar, tahta veya kırılmaz plastikten malzemeler)

Montessori gereçleri ise, eğitimde süreklilik esasına göre tasarlanmıştır. Her bir araç bir sonraki için bir adımdır. 5 yaşından büyük çocuklar için hazırlanan eğitim gereçlerinde çocuğun soyut düşünmesine yardımcı olmak amaçlanmaktadır. Her gerecin “bir yanlış kontrolü” vardır ve çocuğun yanlışını fark edip düzeltmesine imkan verilir.<sup>78</sup>

---

<sup>76</sup> Başal, a.g.k., s.52.

<sup>77</sup> Oktay,a.g.k., s.258.

<sup>78</sup> Başal, a.g.k., s.63.

Köşenin yeri belirlenirken öncelikle sınıfın fiziki şartları dikkate alınmalıdır. Köşe çocukların sınıfa girdiklerinde dikkatlerini çekebilecek, rahat ulaşabilecekleri ve rahat çalışabilecekleri bir alanda yer almalıdır. Bir diğer önemli nokta ise ilgi köşelerindeki malzemelerin yenilenme sıklığıdır. Köşeye ilgi çekmenin yolu bu alanı ilgi çekici malzemeler ile donatarak düzenli olarak köşeyi yenileyerek sağlanabilir. Petrokos ve Howe dramatik oyun köşesinin fiziksel donanımının çocukların oyunlarına etkisini araştırdığı çalışmanın sonuçları iyi bir şekilde donatılan dramatik oyun köşelerinde oynayan çocukların oyunlarının daha çeşitli olduğunu ortaya koymaktadır. Malzemelerin temininde öğretmenlerin ailelerden de destek alması önerilmektedir.<sup>79</sup>

Özellikle kurumlara oyuncak seçiminde ailelerin de katılımının sağlanması, çeşitli gelişim alanlarını uyarıcı oyuncaklara yer verilmesi ve hazır oyuncakların satın alınmasının yanında kurumda artık materyallerle hem ekonomik hem de orijinal olacak oyuncak yapımının da teşvik edilmesi önerilmektedir.<sup>80</sup> Günümüzde oyuncak yapımı özellikle gelişmiş ülkelerde bilimsel verilere dayanarak yapılmakta olup önemli bir üretim sektörüne dönüşmüştür. Hatta bu ülkelerde oyuncak müzeleri açılmıştır.

İç mekanda bulunan sınıf dışındaki diğer alanları şu şekilde açıklayabiliriz:

**Yemek Odası:** Yemek yenen yer, servis kolaylığı açısından mutfağa yakın, çocukların rahatça yemek yiyebilecekleri ve hareket edebilecekleri büyüklükte olmalıdır. Bu oda yeterince aydınlık olmalı ve kolay havalandırılabilir. Ayrıca çocukların yemekten sonra ellerini yıkamaları için yakınında lavabo bulunmalıdır. Masalar ve sandalyeler çocukların boylarına uygun olmalıdır.

**Mutfak:** Yemekhane bulunan kurumlarda, mutfak ile yemekhanenin bitişik veya yakın olması, yemek dağıtımını sırasında büyük kolaylık sağlar. Mutfak bir okul öncesi eğitim kurumunun en temiz bölümü olmalıdır. Mutfak araçlarının mikrop üretmeyen türden olmasına özellikle dikkat edilmelidir.

**Tuvalet:** Tuvalet, okul öncesi eğitim kurumlarının sıklıkla kullanılan bir bölümü olduğundan kolayca denetlenebilecek bir biçimde planlanmalıdır. Öğretmene

---

<sup>79</sup> Ulutaş ve Demiriz, a.g.m., s.149.

<sup>80</sup> Oktay, a.g.k., s.261.

gözlem kolaylığı sağlaması açısından kapısız olmalı, klozetler arasında bölmeler bulunmalıdır. Tuvaletler, her sınıf veya grup odasına ayrı olarak ve ait oldukları sınıfın yanında ya da yakınında bulunmalıdır. Tuvaletlerin havalandırma ve aydınlatma sistemleri yeterli olmalı, lavabo ve aynalar çocukların boylarına uygun yükseklikte yerleştirilmelidir. Klozetler çocuk boyuna uygun olmalıdır. Her altı çocuğa bir lavabo ve 4-5 çocuğa bir tuvalet düşecek şekilde planlama yapılmalıdır. El temizliği için sıvı sabun ve elleri kurulamak için kağıt havlu bulundurulmalıdır.<sup>81</sup>

**Veli Görüşme Odası:** Öğretmen ve velinin çocuk hakkında yalnız görüşebilecekleri küçük bir oda olmalıdır.<sup>82</sup>

### 3.3.2. Dış Mekan

Okul öncesi eğitim kurumlarının bahçe ve üstü kapalı oyun alanlarından oluşan dış mekanları da en az iç mekanları kadar önemlidir. Özellikle şehirleşmenin artması bununla birlikte çarpık yapılaşmanın getirdiği olumsuzluklar çocukların da dış mekandaki oyun alanlarını iyice daraltmıştır. Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumlarında uygun büyüklükte bir bahçe olması ve bu alanda çocukların tehlikelerden uzak güvenle hareket edebilmeleri ve özellikle büyük kas gelişimlerini olumlu etkileyecek araçların bulunması önemlidir.

Bahçede kaza olasılıklarını giderici önlemler alınmalıdır. Çeşitli taşlar, çukurlar, kırık oyuncaklar, su birikintisi ve çeşitli çöp ve zehirli bitkilerden arındırılmalı, her zaman temiz tutulmalıdır.<sup>83</sup>

Genellikle açık oyun alanlarında metalden yapılmış kaydırak, tırmanma merdiveni, tahterevalli, salıncak gibi yeri değiştirilemeyen materyaller bulunmaktadır. Ancak bunların yanı sıra oyun evi, araba, tren, kayık, otobüs, kamyon, bisiklet, kum havuzu, havuz, musluk, fiskiye, araba lastikleri, çekiç, tuğla, tahta, tırmanma ağı, ip, merdiven, kürek, el arabası, bahçe bankları, masa ve sandalyeler yeri değiştirilen materyallere de yer verilebilir. Bunlara sahip olmakla birlikte iyi bir açık hava alanı çocukların doğa ile iç içe olmasına imkan tanınmalıdır.

---

<sup>81</sup> Acer, a.g.m., s.251-252.

<sup>82</sup> Ramazan,,a.g.m.,s.53.

<sup>83</sup> Kalemci, a.g.k., s.15.

Ağaçlar, çeşitli çiçek ve sebze ekebilecekleri toprak alan, tavşan, tavuk, sincap gibi hayvanları yetiştirebilecekleri kümesler ve kullandıkları araç ve gereçleri saklamak için bir depo bulunmalıdır. Dış mekanda üstü kapalı alanlar yaratılması yağmurlu havalarda da çocukların özgürce oyun oynayabilmesi açısından iyi bir fırsat sağlayacaktır.<sup>84</sup> Ayrıca sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif aktivitelerin yürütülmesini olanaklı kılacak tesislere de okul alanı içerisinde yer verilebilir.

Fiziksel etkinlik saatlerinde gerçekleştirilen her bir etkinliğin öneminin doğrulanması beklenmeli ve boş zaman olarak görülmemelidir. Çünkü her çocuk geniş kapsamlı hareket deneyimine gereksinim duymaktadır. Zengin içerikli fiziksel etkinlikler sunulmasıyla her çocuğun ilgi ve ihtiyacı karşılanabilecektir. Böylece çocuklardaki değişik ilgi ve yetenekler de uyarılıp geliştirilebilmektedir.<sup>85</sup>

### **3.4. Okul Öncesi Eğitimde Fiziki Sorunlar**

Hem yurt içinde hem de uluslar arası alanda yapılan araştırmalar okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel ortam özelliklerinin çocuklarının gelişimi üzerinde etkili bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır.

Barker, çocuk davranışlarının kişilik, zeka vb. özelliklerinden çok çocuğun içinde bulunduğu psiko-sosyal ortam ve mekan tarafından belirlendiğini kanıtlamıştır. Evans; kalabalık okul ve oyun ortamlarının çocuklarda içe kapanıklılık ve tek başına oyun oynama davranışını arttırdığını dolayısıyla çocuğun zamanının önemli bir kısmını geçirdiği okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel çevresinin çocukların duygusal gelişimleri üzerinde oldukça etkili olduğunu belirtmiştir. Gallagher, Rooney ve Campbell okul öncesi eğitim kurumlarındaki fiziksel ortamların çocukların gelişimlerini nasıl etkilediklerini belirlemek üzere ABD’de bir araştırma yapmışlardır. ABD’de dört farklı eyalette 400 adet çocuk bakım merkezi gözlemlenmiştir. Gözlem sonuçları, Harms ve Clifford tarafından 1980 yılında geliştirilen ve Kler Klodya Tovim tarafından Türkçeye adaptasyonu yapılan Okul Öncesi Eğitim Ortamlarını Değerlendirme Ölçeği (ECERS) kullanılarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçlarına göre; bakım merkezlerinin fiziksel

---

<sup>84</sup> Oktay, a.g.k., s.196.

<sup>85</sup> Kalemci, a.g.k., s. 118.

ortamları ve öğrenim olanakları sağlık ve güvenlik yönünden vasatın altında bulunmuştur. Araştırmanın diğer önemli bulgusu ise ortamın fiziksel niteliği ile çocuğun gelişimi arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiş olmasıdır. Fiziksel ortamlarının niteliği yüksek olan çocuk bakım merkezlerindeki çocukların dil, sosyal ve bilişsel gelişim yönünden diğer çocuklara göre daha önde oldukları bulunmuştur.<sup>86</sup>

Sınıf içerisinde öğrenciler ile sürekli iletişimde bulunan kurumdaki kişiler bazen disiplin sorunları ile karşılaşabilmektedir. Bu sorunların çözümünde ise çeşitli yöntemler kullanılır. Temelde çocuk saldırgan bir tavır sergilediğinde buna sebep olan faktörler aranır. Disiplin sorunlarının giderilmesi için gözden geçirilmesi gereken alanlardan biri fiziksel çevredir. İyi düzenlenmiş bir sınıf disiplin problemlerini önlemeye yardımcı olacaktır.

Hazırlanacak alanlar için aktivitelerin yapısı dikkate alınmalıdır. Kalabalık bir blok, drama ve sanat köşesi çocukların saldırgan davranışlarını arttırabilmektedir. Bunun için öğretmenlerin kaç çocuğun aynı anda bir araya gelebileceğine karar vermesi gerekmektedir. Bununla birlikte sınıftaki materyallerin kolayca alınabilmesi, alçak raflara düzenli bir şekilde yerleştirilmesi ve materyallerin etiketlenmesi yetişkin yardımını azaltacak ve tekrar yerine yerleştirmede oluşabilecek çatışmaları azaltacaktır.<sup>87</sup>

İyi tasarlanmamış bir sınıf ortamı çocuğun yaratıcı problem çözme becerilerinin gelişimini olumsuz etkileyeceği söylenebilir. Bu becerilerin kazanılmasının bilgi ve teknoloji çağı olarak adlandırılan günümüzde tartışmasıdır. Yaratıcı problem çözme yeteneği iş dünyasında aranan en önemli özelliklerden biridir. Bu durum eğitim sistemi ve eğitim ortamlarının öğrencilere bu becerileri kazandıracak yönde hazırlanması gerekliliğini vurgulamaktadır.<sup>88</sup>

Şüphesiz ki bazı okul öncesi eğitim kurumları diğerlerine göre daha iyi koşullara sahip olabilmektedir. Bunlar fiziksel koşullar, personel, eğitim programı açısından öngörülen standartlar ve ailelerin sosyo-ekonomik durumları olarak sıralanabilir. Bu nedenle öğretmenin yeterliliği daha da önem kazanmaktadır. Çünkü

---

<sup>86</sup> Acer, a.g.m., s.233.

<sup>87</sup> Güleç, a.g.m., s.141.

<sup>88</sup> Acer, a.g.m., s.233.

okul öncesi öğretmeninin görevi çevreyi ve öğretim aktivitelerini öğrenmeyi kolaylaştıracak şekilde kullanmaktır. Dolayısıyla okul öncesi öğretmeni düzenleyeceği aktiviteleri planlarken tüm bu unsurlar dikkate alınmalıdır. Örneğin; okulunda yeterli teknolojik donanım bulunmayan bir eğitimcinin teknolojiye bağlı etkinlikleri farklı yöntemler kullanarak yaptırması gerekecektir. Bahçesi olmayan bir okulda yapılması planlanan bahçe çalışması için başka bir mekanın kullanılması gerekecektir. Bir başka açıdan ise kırsal kesimde bulunan bir okul öğretmeni doğayı çocukların öğrenmesi açısından daha çok kullanabilecektir.<sup>89</sup>

Çocuk sağlığı ve eğitimi uzmanı Fatma Kalemci'nin okul öncesi eğitim kurumlarının çevre düzenlemesi ve çalışan eğitimci personelin nitelikleri yönünden incelenmesini amacıyla gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarına göre; resmi kurumlarda köşelerin oluşturulma oranının özel kurumlara kıyasla daha düşük olduğunu göstermektedir. Resmi kurumlarda köşelerin daha az oluşturulmasında köşelerin oluşturulması ve kullanımı konusunda eğitilmiş personelin bulunmamasının ve bu köşeler için gerekli araç ve malzemelerin bürokratik ve ekonomik zorluklar nedeni ile alınmamasının önemli etkenler oldukları düşünülmektedir. Ayrıca oyun odalarına göre çocuk sayısının fazla olması sabit köşeler oluşturulmasını engelleyebilmektedir. Bu durumda ise geçici köşeler oluşturmak personel açısından külfetli olarak da görülebilmektedir.<sup>90</sup>

2003-2004 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, Türkiye genelinde 49 ilde Milli Eğitim Bakanlığı'na ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumları ile üniversitelere bağlı uygulama okullarında görev yapmakta olan 1760 öğretmenle, okul öncesi eğitimde yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırma sonuçları okul öncesi eğitimde fiziksel yapının önemini açıkça gözler önüne sermektedir. Araştırma sonuçları; okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin büyük bir kısmının fiziksel çevreyi önemli bir sorun olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin %70,3'ü fiziksel çevreyi, %65,3'ü kendini gerçekleştirme ve yenilemeyi, %63,2'si anne ve babaları, %61,3'ü ise eğitim programının okul öncesi eğitimde “çok önemli” sorunlar olduğunu belirtmektedir.

---

<sup>89</sup> Güleç, a.g.m., s.133.

<sup>90</sup> Kalemci, a.g.k., s.121.

Öğretmenlere göre fiziksel çevreden kaynaklanan sorunların 1. sıraya yerleştiği ve diğerlerine kıyasla ön plana çıktığı görülmektedir.<sup>91</sup>

Okul öncesi öğretmenlerinin bakış açısı ile çalışma ortamlarının değerlendirilmesi amacıyla Budunç ve Haktanır tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre; öğretmenler eğitim programlarını uygularken en sık karşılaştıkları sorunların çocuk sayısının çokluğu ve eğitimde kullanılan araç yetersizliğini belirtmişlerdir. Bunun gibi pek çok araştırma eğitim ortamlarının yetersizliğini vurgulamakta ve standartlara uyulmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum ülkemizde konuya yeterince önem verilmediğini ve kurum yetkilileri tarafından standartların iyi takip edilmediğine işaret etmektedir.<sup>92</sup>

### **3.4.1.Sınıf Ortamı**

Sınıf ortamından kaynaklanabilecek sorunları sınıfın fiziki yapısı, mobilyalar, etkinlik köşelerindeki materyaller, döşeme, pencere-kapı, aydınlatma, ısıtma, havalandırma, temizlik başlıkları altında inceleyebiliriz.

#### **Fiziki yapı;**

Sınıfın çocuk sayısına oranla çok küçük olması etkinlikler sırasında olumsuz durumlara ve kısıtlamalara yol açabilmektedir. Sınıf ortasında kolonların bulunması da çocukların hareketlerini kısıtlayabilmektedir.

#### **Mobilyalar;**

Sınıflarda çocukların rahatlıkla hareket ettirebilecekleri mobilyaların bulunmaması çocukların sınıf ortamını istedikleri şekilde düzenlemeleri açısından sorun oluşturabilir. Bir diğer sorunda çocukların boylarına ve ağırlıklarına uygun dolap ve rafların bulunmamasıdır. Sınıf eşyalarının sivri uç veya köşelerinin olması kaza olasılıklarını arttırabilmektedir. Mobilyaların kolay temizlenebilir özellikte olmaması da etkinlikler arası geçişte temizlik sorununa yol açabilmektedir.

#### **Etkinlik köşelerindeki materyaller;**

İlgi köşelerindeki oyuncakların ağır olması, delici kesici olması çocukların yaralanmalarına neden olabilmektedir. Kazaları önlemek için oyuncaklar çocukların

---

<sup>91</sup> Kerem, E.A., Cömert, D.

<sup>92</sup> Acer, a.g.m., s.235.



ulaşabilecekleri yerlere konulmalıdır. Oyuncaklar çocuklar tarafından güvenle kullanılabilmelidir. Boyası çıkan, sivri köşeli, kolay kırılabilen cam ve plastikten yapılmış eşyalar ile kolayca dağılabilen metal parçalar içeren oyuncaklar olmamalıdır. Kullanılan tüm eğitim araçları sivri uçlu olmamalı ve zararlı maddeden yapılmamış olmalıdır.

İlgi köşelerinin materyal eksikliğinden dolayı eksik olması ya da bazı köşelerin hiç olmaması çocukların, uyarıcı eksikliğinden dolayı hayal dünyalarının gelişmesine engel olabilir.

### **Döşeme;**

Sınıf alanının çocukların serbestçe koşup oynayabilecekleri yapıda olmaması; engebeli yüzey, fazla çıkıntı da çocukların rahat hareket imkanını kısıtlayabilmektedir. Sınıf zemininin kaygan olması da kaza olasılıklarını arttırabilmektedir. Yine sınıfta zemine bir Şey döküldüğünde zeminin kolay temizlenebilir türden olmaması da temizlik sorunlarına yol açabilmektedir.

### **Pencere-kapı;**

Pencere ve kapılarda bulunan camların ısıyı koruması, gürültüyü engellemesi açısından ısı ve ses izolasyonu özelliğinde olmaması ısınma ve gürültü sorunlarını doğurabilmektedir.

Pencerelerin çocukların dışarıya sarkmalarını önleyecek yapıda olmaması da çocukların güvenliğini tehdit edecek bir unsurdur.

Anasınıflarında bulunan tüm kapıların çocukların güvenliği açısından dışarı açılması gerekmektedir.

### **Aydınlatma, Isıtma, Havalandırma;**

Gereğinden büyük ve çok sayıda pencere bulunması kışın soğuk, yazın sıcak olmasına neden olabilir.

Isının gereğinden fazla veya az olması da çocukların sağlık durumlarını etkileyebilir. Radyatör veya varsa sobanın n, kaza olasılıklarına karşı bir paravanla kapatılmalıdır. Sınıf havasının temiz olmaması, sınıfın karanlık olması çocukları uyumlu ve dikkatsiz yapabilir ve hastalıklara ortam oluşturabilir.

## **Temizlik;**

Sınıfta yerlerin, duvarların, pencerelerin, sıra ve masaların ve diğer eşyaların temizliğinin düzenli olarak yapılması gerekmektedir. Kullanılan temizlik malzemeleri hijyene uygun olmalıdır.<sup>93</sup>

### **3.4.2. Yemekhane**

Yemekhanenin olmaması nedeniyle sınıflarda, mutfakta ya da koridorda beslenme saatinin yapılması da zorluklara neden olabilmektedir.

Yemek yenilen ortamda elektrikli aletlerin bulunması çocukların güvenlikleri açısından sorun oluşturabilmektedir.

Mutfak araçlarının mikrop üretmeyen yapıda olmaması, çocukların sağlığını olumsuz etkileyebilmektedir.

### **3.4.3. Islak Mekanlar**

Tuvalet ve lavaboların az sayıda olması çocukların uzun süre ıslak mekanlarda vakit geçirmesine neden olabilmektedir. Bir diğer sorunda tuvalet ve lavaboların çocukların rahatlıkla ulaşabilecekleri yükseklik ve boyutta olmamasıdır.

Tuvalet ve lavaboların gün içerisinde temizliğinin yapılmaması da sağlık sorunlarına yol açabilmektedir.

### **3.4.4. Açık Hava Oyun Alanı/Bahçe**

Bahçenin okul öncesi çocuklarına uygun düzenlenmemiş olması en büyük sorundur. Bahçeyi diğer öğrencilerinde kullanması okul öncesi yaş grubunun hareketlerini kısıtlayabilmektedir. Bahçenin yağmurdan ve güneşten korumak için tente, rüzgarlık gibi koruma materyallerine sahip olmaması bahçeye hava koşullarına

---

<sup>93</sup> Ramazan,,a.g.m., s.56.

bağlı olmaksızın çıkılma olasılığını ortadan kaldırmaktadır. Çocukların bahçede oynayabilecekleri oyun parkı, kum havuzu vb. olmaması sadece hareketli oyunlar oynanmasına neden olmaktadır. Bir diğer sorunda bahçenin fizyolojik ihtiyaçları giderebilecek özellikte olmamasıdır. Yani içme suyuna ve tualete uzak olması çocuklar açısından sıkıntı oluşturabilmektedir. Bahçeyi okula ait kılan sınırların güvenli olarak belirlenmemiş olmaması da güvenlik problemleri oluşturabilmektedir.

Bahçede kaza olasılıklarını giderici önlemler alınmalıdır. Bahçe çeşitli taşlardan, çukurlardan, kırık oyuncaklardan, su birikintisi ve çeşitli çöp ve zehirli bitkilerden arındırılmalı, her zaman temiz tutulmalıdır.

Fiziksel çevrenin okul öncesi dönemde çocukların gelişimleri üzerinde oldukça etkili bir faktör olması, bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzde problem çözme yeteneği gelişmiş ve yaratıcı, üretken, nitelikli insan gücüne duyulan gereksinim okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel ortam özelliklerinin eğitim-öğretim için gerekli standartlara uygunluğunun incelenmesinin ve yeterliliklerinin sürekli olarak izlenmesinin önemini açıkça ortaya koymaktadır. Sahip olunan kültürel değerler, bürokratik ve ekonomik koşullar eğitim sisteminin her alanında olduğu gibi kurumların fiziksel ortamlarının düzenlenmesini de oldukça etkilemektedir. Bu noktada okul öncesi eğitimin en önemli faktörlerinden biri olan öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Kurumların fiziksel ortamlarında görülen eksikliklerin çocukların gelişimine olan olumsuz etkilerini azaltmak adına çocuklarla en fazla zaman geçiren ve çocukların gelişimleri üzerinde en etkili personel olan öğretmenlerin yaratıcılık vb. kişisel nitelikleri ve yaklaşımları daha da önem kazanmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada anasınıfı fiziki koşullarının eğitim ve öğretime uygunluğunun öğretmen görüşleri açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.

## 4. YÖNTEM

### 4.1. Problem

Bu araştırma “Resmi ilköğretim kurumları bünyesinde bulunan anasınıfları fiziki imkanlar bakımından eğitim öğretime uygun mudur?” sorusundan hareketle hazırlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda anasınıfı binasının fiziki yapısı, anasınıflarında bulunan mobilyalar, etkinlik köşelerindeki materyaller, döşeme, pencere-kapı, aydınlatma, ısıtma, havalandırma, temizlik, ıslak mekanlar, açık hava oyun alanı/ bahçe yönünden sorulara cevap aranmaktadır.

### 4.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Okul öncesi eğitim, hayat boyu sürecek öğrenmenin temellerinin atıldığı bir dönemdir. Bu dönemde bulunan çocuklara iyi bir eğitim verilerek çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal gelişimi olumlu şekilde desteklenmektedir.

Çocuğa sunulan her uyarıcı mekan ve çevre onun gelişimine ve eğitimine katkıda bulunacaktır. Kötü tasarlanmış mekan ve mekan öğelerinin çocuğun olumsuz gelişme riskini arttırdığı, buna karşın iyi, doğru ve istenilen özelliklere göre tasarlanmış mekanların çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimine olumlu etki ettiği, bilişsel gelişimini hızlandırdığı, eğitici roller oynayarak olumlu davranışları pekiştirdiği söylenebilir.<sup>94</sup>

Bu verilerden hareketle bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki yapısının eğitim öğretime uygun olup olmadığının incelenmesidir.

Okul öncesi eğitim, çocuğun eğitiminin ilk basamağını oluşturması nedeniyle büyük önem taşımaktadır. Bu dönemde verilen eğitimin niteliği çocuğun gelişimini etkilemektedir. Eğitimin verildiği ortamın fiziki yönden ne derece yeterli olduğunun incelenmesi önem taşımaktadır.

---

<sup>94</sup> Acer, a.g.m., s.232.

### **4.3. Evren ve Örneklem**

Araştırmanın evrenini; İstanbul ili Bahçelievler ilçesinde bulunan resmi ilköğretim okullarına bağlı anasınıflarında görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır.

2009-2010 eğitim öğretim yılı itibariyle Bahçelievler ilçesinde 41 resmi ilköğretim okulu bulunmakta ve toplam 160 anasınıfı öğretmeni görev yapmaktadır. Araştırmanın örneklemini kolayda örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Veri toplama süreci sonunda 35 farklı ilköğretim okulunda görev yapmakta olan toplam 135 anasınıfı öğretmenin görüşü alınmıştır. Eksik olan anketler analiz dışında bırakılmış, değerlendirmeye alınmamıştır. Dolayısıyla uygulamaya dahil edilen kitle evrenin % 84 ünü oluşturmaktadır.

### **4.4. Varsayımlar**

Araştırmanın hipotezini “Resmi ilköğretim kurumları bünyesinde bulunan anasınıfları fiziki imkanlar bakımından eğitim-öğretime uygun değildir.” ifadesi oluşturmaktadır. Hipotezin test edilmesi sürecinde aşağıdaki önkabullerden hareket edilmiştir:

- 1- Araştırmanın örneklemini oluşturan okulların araştırma evrenini yansıttığı,
- 2- Araştırmanın örneklemini oluşturan kurumlarda çalışan öğretmenlerin araştırmaya gönüllü olarak katıldıkları ve sorulan sorulara objektif yanıtlar verdikleri varsayılmıştır.

### **4.5. Sınırlılıklar**

Araştırma 2009-2010 eğitim-öğretim yılı ikinci dönemi İstanbul ili Bahçelievler ilçesinde bulunan resmi ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıflarında görev yapmakta olan öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.

#### **4.6. Verilerin Toplanması**

Araştırmada veri toplama yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. 2009-2010 öğretim yılı ikinci döneminde İstanbul ili Bahçelievler ilçesindeki resmi ilköğretim okullarının anasınıflarında çalışan öğretmenlere, araştırma kapsamında geliştirilen anket uygulanmıştır. Anket soruları anasınıflarında bulunması gereken fiziki standartlardan hareket edilerek gözlem ve tecrübeye dayanan bilgilerle oluşturulmuştur. Sorular hazırlandıktan sonra pilot bir uygulama gerçekleştirilmiş, anket test edilmiştir. Anlamalı sonuçlar çıkması sonucunda asıl uygulamaya geçilmiştir. Anketin birinci bölümünde öğretmenlere ilişkin bilgilere, ikinci bölümde ise anasınıflarının fiziki özellikleriyle ilgili ifadelere yer verilmiştir.

#### **4.7. Verilerin Analizi**

Anket sonuçları rakamlarla kodlanarak, okul öncesi öğretmenlerinin verdikleri yanıtlara göre bilgisayar ortamında SPSS 13.00 paket programına aktarılmıştır. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmıştır.

## 5. BULGULAR VE YORUMLAR

Eğitim kurumlarının işlevlerini yerine getirebilmeleri için sağlıklı fiziksel koşullara sahip olması gerekmektedir. Okul ncesi eğitim kurumlarının fiziksel konumunun düzenlenme biçiminin verilen eğitimin niteliğini belirleyen önemli unsurlardan biri olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada, fiziki çevrenin çocukların gelişimi üzerinde önemli bir faktör olduğu görüşünden hareketle okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki koşullarının eğitim öğretime uygun olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma sonuçlarının okul öncesi eğitim kurumlarının mevcut fiziksel konumunu ortaya koyarak, fiziksel sorunlarına yönelik çözüm nerileri geliştirilmesine ışık tutacağı düşünülmektedir.

Amaç doğrultusunda toplam 135 okul öncesi öğretmenine anket uygulanmıştır. Uygulanan anket, demografik soruların yanı sıra öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki özelliklerine ilişkin görüşlerini tespite yönelik sorulardan oluşmaktadır.

### 5.1. Demografik Bulgular: Okul ncesi ğretmen Profili

Demografik bulgular başlığı altında cinsiyet, mezun olunan fakülte, meslekteki ve halihazırda görev yapılan okuldaki hizmet süresi başlıkları incelenmiş ve bu başlıklarla ilgili veriler ortaya konmuştur.

#### Cinsiyet

Okul ncesi ğretmenlerinin cinsiyete göre dağılımı Tablo1’de sunulmaktadır.

**Tablo 3 Cinsiyet İle İlgili Bulgular**

<b>Cinsiyet</b>	<b>Kişi Sayısı</b>	<b>Yüzde(%)</b>
Kadın	134	99,3
Erkek	1	0,7
<b>Toplam</b>	135	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %99’u kadındır. Bu durum toplumda kabul gören anasınıfı ğretmenlerinin kadın olduğu iddiasını doğrulamaktadır. Erkek ğrenciler toplumdaki bu genel kanıdan dolayı niversite seçiminde bu bölümü çok

fazla tercih etmemektedirler. Küçük yaş gurubu çocukları annelerine daha bağımlı olduğu için kadın öğretmenlerle aralarında anne-çocuk ilişkisini daha rahat kurabilmektedirler.

### Mezun Olunan Fakülte

Okul öncesi öğretmenlerinin mezun oldukları eğitim kurumu; Eğitim Ön Lisans, Eğitim Fakültesi ve diğer olmak üzere üç grup altında düzenlenerek analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo2’de sunulmaktadır.

**Tablo 4 Mezun Olunan Eğitim Kurumu İle İlgili Bulgular**

Mezun Olunan Eğitim Kurumu	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Eğitim Ön Lisans	40	29,6
Eğitim Fakültesi	83	61,5
Diğer	12	8,9
<b>Toplam</b>	135	100,0

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin yarısından fazlasının Eğitim Fakültesi mezunu oldukları bulgusu dikkat çekmektedir. Bunu %29,6 ile Eğitim Ön Lisans mezunları izlemektedir. Diğer kategorisi altında belirtilen eğitim kurumları arasında ise; %3,7 ile Mesleki Eğitim Fakültesi ve aynı oranla Açık öğretim, %0,7 ile Kız Meslek Lisesi ve yine aynı oranla Meslek Yüksekokulu mezunları yer almaktadır.

Meslekte hizmet süreniz	Genel	Mezun Olunan Fakülte		
		Eğitim Ön Lisans	Eğitim Fakültesi	Diğer
1-5 yıl	40,0%	37,5%	39,8%	50,0%
6-10 yıl	25,9%		34,9%	50,0%
11-15 yıl	8,9%		14,5%	
16 ve üstü	25,2%	62,5%	10,8%	
<b>Kişi Sayısı</b>	135	40	83	12
<b>Toplam</b>	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabloda eğitim önlisans mezunu öğretmenlerin yarısından fazlasının 16 yıl ve daha uzun süredir öğretmenlik yaptıkları görülmektedir. Buna karşılık eğitim fakültesi mezunlarının ise yarısından fazlasının 1-10 yıl aralığında bir süredir bu mesleği yaptıkları tespit edilmektedir. Bu bulgu sonuçların tutarlılığını göstermesi açısından önemlidir. Eğitim fakültesi mezunları daha genç bir öğretmen kesimini ifade etmektedir.



## Meslekteki Hizmet Süresi

Okul öncesi öğretmenlerinin meslekteki hizmet süresi; 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16 yıl ve üstü olmak üzere dört grup altında analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo5'te sunulmaktadır.

**Tablo 5 Meslekteki Hizmet Süresine İlişkin Bulgular**

Meslekte Hizmet Süresi	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
1-5 yıl	54	40,0
6-10 yıl	35	25,9
11-15 yıl	12	8,9
16 ve üstü	34	25,2
<b>Toplam</b>	135	100,0

Araştırmaya katılanların %40'ı 1-5 yıl, %25,9'u 6-10 yıl, %8,9'u 11-15 yıl aralığında, %25,2'si ise 16 yıldan fazla süredir okul öncesi öğretmenliği yapmaktadır. 1-5 yıl aralığında bir süredir bu mesleği icra etmekte olanlar genç öğretmenler olarak adlandırılırsa, genç ve kıdemli öğretmenler arasında dengeli bir dağılım olduğu dikkat çekmektedir.

## Halihazırda Görev Yapılan Okuldaki Hizmet Süresi

Okul öncesi öğretmenlerinin halihazırda görev yapılan okuldaki meslek süresi; 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16 yıl ve üstü olmak üzere dört grup altında analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo6'da sunulmaktadır.

**Tablo 6 Halihazırda Görev Yapılan Okulda Geçen Hizmet Süresine İlişkin Bulgular**

Görev Yapılan Okulda Hizmet Süresi	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
1-5 yıl	88	65,2
6-10 yıl	27	20,0
11-15 yıl	14	10,4
16 ve üstü	6	4,4
<b>Toplam</b>	135	100,0

Okul öncesi öğretmenlerinin yarısından fazlasının(%65,2) aynı okulda 1-5 yıl aralığında bir süredir hizmet verdikleri tespit edilmektedir. Bunu sırasıyla %20 ile 6-10 yıldır, %10,4 ile 11-15 yıldır ve %4,4 ile 16 yıl ve daha uzun süredir aynı okulda hizmet veren öğretmenler takip etmektedir. Halihazırda görev yapılan okuldaki

hizmet süresi ile meslekteki hizmet süresinden elde edilen bulguların tutarlı oldukları görülmektedir. Hizmet verilen yıl sayısı arttıkça aynı okulda görev yapan öğretmenlerin oranı azalmaktadır. 16 yıl ve daha fazla süredir aynı okulda hizmet verenlerin oranının düşüklüğü dikkat çekicidir.

## 5.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kurum Fiziki Özellikleri ve Konumuna İlişkin Görüşleri

Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki konumları hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi ve okul içerisindeki bina, sınıf, bahçe gibi çeşitli fiziki alanların eğitim öğretime uygunluğunun ve yeterliliğinin tespit edilmesi amacıyla öğretmenlerden 4'lü ölçekte hazırlanmış anket sorularını “ 1: Hiç Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Katılıyorum ve 4: Tamamen Katılmıyorum” olmak üzere değerlendirmeleri istenmiştir. Bu soruların yanı sıra öğretmenlerin görev yaptıkları okulda yemekhane olup olmadığı ve yemekhanenin ihtiyaçları karşılamadaki yeterliliğine ilişkin görüşleri alınmıştır.

### 5.2.1.Yemekhane

**Tablo 7 Anasınıflarında Yemekhanenin Bulunurluğu**

Anasınıfında yemekhane var mı?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Var	77	57,0
Yok	58	43,0
<b>Toplam</b>	135	100,0

Okul öncesi öğretmenlerinin %57'si anasınıflarında yemekhane olduğunu belirtmektedir. Bu öğretmenlere yemekhanenin ihtiyaçları karşılamadaki yeterliliğine ilişkin görüşleri sorulmuş elde edilen bulgular Tablo 8.'de sunulmuştur.

**Tablo 8 Anasınıflarında Yemekhanelerin Yeterliliği**

Yemekhane varsa ihtiyacı karşılama durumu nedir?	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Kesinlikle yetersiz	17	22,1
Yetersiz	49	63,6
Yeterli	8	10,4
Kesinlikle yeterli	3	3,9
<b>Toplam</b>	77	100,0

Anasınıflarında yemekhane bulunduğunu belirten okul öncesi öğretmenlerinin %85,7'si tarafından yemekhaneler ihtiyaçları karşılama açısından yetersiz bulunmuştur. Yaklaşık olarak her beş öğretmenden birinin yemekhanelerin yetersizliğine vurgu yapması önemli bir bulgudur.

**Tablo 9 Anasınıflarında Yemekhanelerin Güvenliliği**

<b>Yemek yenilen ortamda elektrikli aletler bulunmaktadır</b>	<b>Kişi Sayısı</b>	<b>Yüzde(%)</b>
Evet	67	49,6
Hayır	68	50,4
<b>Toplam</b>	135	100,0

Okul öncesi öğretmenlerinin yarısı anasınıflarında yemek yenilen ortamda elektrikli alet bulunduğunu belirtmektedir. Bu oran okul öncesi dönem çocuklarının güvenliği açısından kaygı vericidir.

Yukarıda anasınıflarındaki yemekhanelerin bulunurluğu ve durumuna ilişkin tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde; anasınıflarının yarısında yemekhane bulunmadığı, olanların ise ihtiyaçları karşılama yetersiz kaldığı, anasınıflarının yarısında yemek yenilen ortamlarda güvenlik önlemlerinin alınmadığı görülmektedir.

### 5.2.2. Bina ve Sınıf Ortamı

**Tablo 10 Binanın Fiziki Yapısına İlişkin Görüşler**

<b>Binanın Fiziki Yapısına İlişkin İfadeler</b>	<b>Hiç katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Katlıyorum</b>	<b>Tamamen katlıyorum</b>
Sınıf, çocukların rahatlıkla oynayabilecekleri ve eğitim alabilecekleri büyüklüktedir.	8,9%	31,1%	47,4%	12,6%
Sosyal aktivitelerin (tiyatro, jimnastik vb.) yapılabilceği bir yer bulunmaktadır.	28,1%	28,1%	35,6%	8,1%
Bina, içinde ve dışında çocukların serbestçe koşup oynayacakları, büyük aletleri kullanabilecekleri, rahatça oynayacakları genişlikte ve ferahlıktadır.	22,2%	37,0%	31,1%	9,6%
Veliler ile bireysel görüşmelerin yapılabilceği ayrı bir alan bulunmaktadır.	33,3%	30,4%	23,0%	13,3%

Okul öncesi öğretmenlerinin yarısından fazlası tarafından yeterli bulunan tek unsur sınıf büyüklüğüdür. Öğretmenlerin %60'ı sınıfların çocukların rahatlıkla oynayabilecekleri ve eğitim alabilecekleri büyüklükte olduğu görüşüne katıldığını belirtmektedir. Binanın fiziki özelliklerine ilişkin diğer üç unsur öğretmenlerin yarısından fazlası tarafından yeterli bulunmamıştır. Sınıf büyüklüğü öğrenci sayısına göre önemli bir kesim tarafından yeterli bulunmakla birlikte kurumların bina içindeki ve dışındaki alanları çocukların serbestçe oynamasına imkan sağlayacak nitelikte ve ferahlıkta değerlendirilmemektedir. Öğretmenlerin %63,7'si binada veliler ile bireysel görüşmelerin yapılabileceği ayrı bir alan olmadığını, %56,3'ü ise kurumlarda sosyal aktivitelerin düzenlenebileceği alanlar olmadığını belirtmektedir.

**Tablo 11 Kurumdaki Mobilyalara İlişkin Görüşler**

<b>Mobilyalara İlişkin İfadeler</b>	<b>Hiç katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Tamamen katılıyorum</b>
Okul eşyaları çocukların boylarına ve çalışmalarına uygundur.	1,5%	5,9%	71,1%	21,5%
Okul eşyaları sade, dayanıklı ve kolayca temizlenir cinstendir.	0,7%	11,9%	69,6%	17,8%
Sınıflarda bulunan mobilyalar çocukların rahatlıkla hareket ettirebilecekleri türdedir.	3,0%	12,6%	69,6%	14,8%
Masa, dolap, sandalye, pano vb. demirbaş araç-gereçleri yeterlidir.	8,9%	24,4%	54,1%	12,6%
Sınıf ortamı etkinliklere uygun olarak kolayca değiştirilebilmektedir.	5,2%	34,8%	45,9%	14,1%

Okul öncesi eğitim kurumlarındaki mobilyalara yönelik ifadelerin hepsi öğretmenlerin yarısından fazlası tarafından standartlara uygun bulunmuştur. Öğretmenlerin neredeyse tamamı (%92,6'sı) okul eşyalarının çocukların boylarına ve çalışmalarına uygun olduğu görüşüne katıldığını belirtmektedir. Sırasıyla uygun bulunan diğer ifadeler şöyledir; öğretmenlerin %87,4'ü okul eşyalarının sade, dayanıklı ve kolayca temizlenir cinsten olduğu, %84,4'ü sınıftaki mobilyaların çocuklar tarafından rahatlıkla hareket ettirilebilir nitelikte olduğu görüşündedir. Kalan iki ifadeye katılım oranlarının diğerlerine kıyasla düşük olduğu dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin %66,7'si kullanılan araçların yeterli olduğu, %60'ı ise sınıfın etkinlikler için kolaylıkla değiştirilebilir olduğu fikrine katıldıkları

görülmektedir. Bu durum genel anlamda okul öncesi eğitim kurumlarında mobilyalara ilişkin koşulların standartlara uygun olduğu ancak eğitimde kullanılan araç-gereç sayısının artırılmasına ve sınıf ortamının etkinliklere göre kolaylıkla değiştirilebilmesine yönelik iyileştirmeler yapılmasının gerekliliğini göstermektedir.

**Tablo 12 Etkinlik Köşelerindeki Materyallere İlişkin Görüşler**

<b>Etkinlik Köşelerindeki Materyallere İlişkin İfadeler</b>	<b>Hiç katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Tamamen katılıyorum</b>
İlgi köşelerindeki araç-gereç ve oyuncaklar çocuklar tarafından güvenle kullanılabilir (Yani bunlar, delici-kesici, sivri köşeli, kolay kırılabilen vb. türden değildir).	0,7%	6,7%	70,4%	22,2%
Sınıfta, kullanıma uygun teknolojik araç-gereçler bulunmaktadır.	11,1%	18,5%	64,4%	5,9%
Sınıfta bütün ilgi köşeleri bulunmaktadır.	5,9%	25,2%	56,3%	12,6%
İlgi köşelerindeki araç-gereç ve oyuncaklar kullanıma uygundur (çok eski değildir).	7,4%	29,6%	54,1%	8,9%
İlgi köşelerinde çocuklar için yeterli sayıda araç-gereç ve oyuncak bulunmaktadır.	17,8%	37,8%	37,8%	6,7%
Drama oyun materyalleri mevcuttur (kostümler, evcilik gereçleri, farklı kültürleri temsil eden eşyalar vb.) .	23,0%	44,4%	28,9%	3,7%

Öğretmenlerin neredeyse tamamı (%92,6) ilgi köşelerindeki araç-gereç ve oyuncakların güvenli olduğunu belirtmektedir. %70,4'ünün sınıfta kullanıma uygun teknolojik araç-gereçler bulunduğunu, %68,9'unun sınıfta tüm ilgi köşelerinin bulunduğunu, %63'ünün ilgi köşelerindeki araç-gereç ve oyuncakların çok eski olmadığını, kullanıma uygun olduğunu ifade etmesi de ilk bulgu ile tutarlılık göstermekte ve desteklemektedir. Sonuç olarak; anasınıflarında ihtiyacı karşılar düzeyde ilgi köşesi bulunduğu, bu ilgi köşelerindeki materyallerin çocukların rahatlıkla oynayabilecekleri biçimde güvenli, uygun olduğu ve teknolojik araçların da bulunduğu ancak ilgi köşelerindeki materyallerin sayıca yetersiz olduğu tespit edilmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin %55,6'sı ilgi köşelerinde yeterli sayıda oyuncak ve araç-gereç bulunmadığı, %67,4'ü ise drama oyun materyallerinin bulunmadığı görüşündedir. Bu bulgular oyuncakların çeşitlendirilmesi ve özellikle drama malzemelerine ağırlık verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

**Tablo 13 Anasınıflarının Döşeme Durumuna İlişkin Görüşler**

<b>Döşeme Durumuna İlişkin İfadeler</b>	<b>Hiç katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Tamamen katılıyorum</b>
Sınıf zemini kaygan değildir ve kolayca temizlenebilir türdendir.	1,5%	8,1%	65,9%	24,4%
Sınıf yeterince bakımlıdır; duvar ve tavan boyalı ve temizdir.	3,0%	7,4%	64,4%	25,2%
Sınıf alanı çocukların serbestçe koşup oynayabilecekleri yapıdadır.	13,3%	29,6%	43,7%	13,3%

Tablo 13.'de görüldüğü gibi okul öncesi öğretmenlerinin anasınıflarının zemin/duvar/döşeme durumuna ilişkin görüşleri olumludur. Öğretmenler; sınıf zeminin kaygan olmadığı, kolayca temizlenebildiği (%90,4), sınıfın duvar ve tavanlarının boyalı ve temiz olduğu (%89,6) konusunda hemfikirdir. Dolayısıyla anasınıflarının döşeme açısından sağlık ve güvenlik standartlarına uygun olduğu söylenebilir. Buna karşın sınıf alanının çocukların serbestçe koşup oynayabilecekleri yapıda olduğunu düşünen öğretmenlerin oranın %57'ye düşmesi dikkat çekicidir. Bu oranın, binanın fiziki yapısına ilişkin maddelerde sınıfların, çocukların rahatlıkla oynayabilecekleri ve eğitim alabilecekleri büyüklükte olduğunu düşünenlerin oranına (%60) oldukça yakın olması araştırma sonuçlarının tutarlılığını göstermesi açısından önemlidir.

**Tablo 14 Pencere ve Kapıların Durumuna İlişkin Görüşler**

<b>Pencere ve Kapıların Durumuna İlişkin İfadeler</b>	<b>Hiç katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Katlıyorum</b>	<b>Tamamen katlıyorum</b>
Pencereler çocukların dışarıya sarkmasını önleyecek yapıdadır.	1,5%	5,9%	51,1%	41,5%
Pencere ve kapılarda bulunan camlar ısıyı koruyup, gürültüyü engelleyecek türdedir.	3,0%	11,9%	65,2%	20,0%
Anasınıfında bulunan kapılar çocukların güvenliği açısından dışarıya açılmaktadır.	5,2%	14,8%	46,7%	33,3%

Okul öncesi öğretmenlerinin %92,6'sı pencerelerin çocukların dışarıya sarkmasını önleyecek yapıda olduğu, %85,2'si pencere ve kapılarda bulunan camların ısı ve gürültü yalıtımlı olduğu, %80'i ise anasınıfında bulunan kapıların dışarıya açıldığını belirtmektedir. Anasınıflarının pencere ve kapı özelliklerinin çocukların güvenli, ısı ve gürültü yalıtımlı sağlıklı bir ortamda eğitim almalarını sağlama açısından standartlara uygun olduğu tespit edilmektedir.

**Tablo 15 Aydınlatma, Isıtma ve Havalandırma Durumuna İlişkin Görüşler**

<b>Aydınlatma, Isıtma ve Havalandırma Durumuna İlişkin İfadeler</b>	<b>Hiç katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Katlıyorum</b>	<b>Tamamen katlıyorum</b>
Sınıf; ışık, hava ve sıcaklık bakımından sağlık kurallarına uygundur.	3,7%	10,4%	49,6%	36,3%
Radyatör veya varsa soba önü kaza olasılıklarına karşı bir paravanla kapatılmıştır.	16,3%	34,1%	29,6%	20,0%

Anasınıfları, öğretmenlerin büyük bir kısmı tarafından (%85,9) ışık, hava ve sıcaklık bakımından sağlık kurallarına uygun olarak değerlendirilmiştir. Isıtma ve havalandırma konusuna güvenlik önlemlerinin alınıp alınmaması açısından ise net bir yargıya varılamamaktadır. Öğretmenlerin yarısı radyatör veya soba önü kaza

olasılıklarına karşı paravanla önlem alınmadığını belirtmektedir. Ancak anasınıflarının kaçında radyatör ya da soba kullanıldığı bilinmediğinden bu ısıtma yöntemlerinin kullanılmadığı okullarda öğretmenlerin olumsuz görüş belirtmiş olabilecekleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

**Tablo 16 Temizlik Durumuna İlişkin Görüşler**

<b>Temizlik Durumuna İlişkin İfadeler</b>	<b>Hiç katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Tamamen katılıyorum</b>
Mutfakta kullanılan araç-gereçler sağlık koşullarına uygundur.	2,2%	8,1%	61,5%	28,1%
Sınıfta yerlerin, duvarların, pencerelerin, sandalye ve masaların ve diğer eşyaların temizliği düzenli olarak yapılmaktadır.	2,2%	12,6%	54,8%	30,4%

Öğretmenlerin sınıf içi tüm alanların ve sınıftaki eşyaların düzenli olarak temizlendiği, mutfak araç-gereçlerinin sağlık kurallarına uygun olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. Mutfakta kullanılan araç-gereçler sağlık koşullarına uygun olduğunu belirtenlerin oranı %89,6; sınıfta yerlerin, duvarların, pencerelerin, sandalye ve masaların ve diğer eşyaların düzenli olarak temizlendiğini belirtenlerin oranı ise %85,2'dir.



### 5.2.3. Islak Mekanlar

Tablo 17 Islak Mekanlara İlişkin Görüşler

Islak Mekanlara İlişkin İfadeler	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Tuvalet ve lavabolar çocukların rahatlıkla ulaşabilecekleri yükseklik ve boyuttadır.	3,7%	6,7%	58,5%	31,1%
Tuvalet ve lavabolar gün içerisinde hijyenik olması açısından temizlenmektedir.	3,7%	11,9%	57,0%	27,4%
Tuvalet ve lavabolar yeterli sayıdadır.	13,3%	17,8%	45,2%	23,7%

Tablo 17’de görüldüğü gibi; ıslak mekanlar hem kullanıma uygunluk (%89,6) hem de temizlik açısından (%84,4) standartlara uygun değerlendirilmiştir. Ancak tuvalet ve lavaboların sayı olarak yeterli bulan öğretmenlerin oranı %68,9’a düşmektedir. Yaklaşık olarak her 10 anasınıfından 3’ünde yeterli sayıda tuvalet ve lavabo bulunmaması ıslak mekanlar açısından iyileştirilmesi gereken bir husus olarak değerlendirilmelidir.

#### 5.2.4. Açık Hava Oyun Alanı/Bahçe

Tablo 18 Açık Hava Oyun Alanına/Bahçeye İlişkin Görüşler

Açık hava Oyun Alanına/Bahçeye İlişkin İfadeler	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Bahçe sınırları güvenli olarak belirlenmiştir.	18,5%	12,6%	51,1%	17,8%
Bahçede kaza olasılıklarını giderici önlemler alınmıştır(taş, çukur, çeşitli çöp, zehirli bitkilerden arındırılmıştır).	23,7%	19,3%	47,4%	9,6%
Bahçe çocukların rahatlıkla oynayabilecekleri büyüklüktedir.	11,9%	32,6%	36,3%	19,3%
Bahçe çocuklara uygun düzenlenmiştir.	27,4%	39,3%	24,4%	8,9%
Çocukların bahçede oynayabilecekleri oyun parkı, kum havuzu vb. bulunmaktadır.	39,3%	28,1%	27,4%	5,2%
Bahçe çocukların fizyolojik ihtiyaçlarını giderebilecek şekilde düzenlenmiştir(içme suyu ve tuvalete yakınlık gibi ).	42,2%	30,4%	22,2%	5,2%

Okul öncesi öğretmenlerinin yarısından fazlası bahçenin güvenlik açısından uygun standartlara ve uygun büyüklüğe sahip olduğunu belirtmektedir. Öğretmenlerin %68,9'u bahçe sınırlarının güvenli olarak belirlendiğini, %57'si bahçede kaza olasılıklarını giderici önlemlerin alındığını ve %55,6'sı bahçenin çocukların rahatlıkla oynayabilecekleri büyüklükte olduğunu düşünmektedir. Ancak bu özellikleri yeterli değerlendirenlerin oranının %50-%60 civarında olması bu unsurların iyileştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Diğer ifadeler ise öğretmenlerin önemli bir kısmı tarafından olumsuz yanıt verilmesi dikkat çekmektedir. Genellikle açık oyun alanının çocuklara uygun düzenlenmediği, bu alanlarda çocukların fizyolojik gelişimlerine katkı sağlayacak araç-gereç ve düzenlemelerin yetersiz olduğu tespit edilmektedir.

**Tablo 19 Güvenlik Önlemlerine İlişkin Görüşler**

<b>Güvenlik Önlemlerine İlişkin İfadeler</b>	<b>Hiç katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Tamamen katılıyorum</b>
Yangın ve deprem olayları için gerekli tedbirler bulunmaktadır (yangın söndürücü, alarm, yangın çıkışı)	10,4%	13,3%	57,0%	19,3%
Elektrik düğmeleri ulaşılabilir yükseklikte olup, priz, kablo vb. açıkta değildir.	7,4%	17,0%	55,6%	20,0%
Sınıfta ilkyardım malzemeleri bulunmaktadır.	8,9%	18,5%	58,5%	14,1%

Yaklaşık olarak her 4 öğretmenden 3'ünün anasınıflarında güvenlik önlemlerinin alındığını belirttiği tespit edilmektedir. Tablo 19.'da öğretmenlerin %76,3'ü kurumlarda yangın ve deprem olayları için gerekli tedbirlerin alındığı, %75,6'sının anasınıflarında elektrik düğmelerinin ulaşılabilir yükseklikte olup, priz, kablo vb. açıkta olmadığı ve %72,6'sı ise sınıflarda ilkyardım malzemelerinin bulunduğu görüşlerine katıldığı görülmektedir.

## 6. BULGULARIN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki koşullarının eğitim öğretime uygun olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla okul öncesi eğitim kurumlarına görev yapmakta olan 135 anasınıfı öğretmenine anket uygulanmıştır. Elde edilen verilerle okul öncesi eğitim kurumlarının mevcut fiziksel konumu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerin profili incelendiğinde; neredeyse tamamının kadın olduğu (%99,3; 134 kişi) görülmüştür. Mezun olunan eğitim kurumu incelendiğinde; Eğitim Fakültesi mezunlarının ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerin meslekteki hizmet süreleri, tecrübeleri açısından değerlendirildiğinde; genç ve kıdemli öğretmenler arasında dengeli bir dağılım olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %65,2'si (88 kişi) söz konusu okulda 1-5 yıl aralığında bir süredir hizmet vermektedir. Hizmet verilen yıl sayısı arttıkça aynı okulda görev yapan öğretmenlerin oranı azalmaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerinin kurum fiziki özellikleri ve konumuna ilişkin görüşlerinden hareketle okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki koşullarının eğitim öğretime uygunluğu değerlendirilmiş, yeterli ve eksik görülen özellikler tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda maddeler halinde verilmiştir:

- Yemekhane: Anasınıflarının yarısında yemekhane bulunmadığı, olanların ise ihtiyaçları karşılamada yetersiz kaldığı, anasınıflarının yarısında yemek yenilen ortamlarda güvenlik önlemlerinin alınmadığı tespit edilmiştir.
- Binanın Fiziki Yapısı: Sınıf büyüklüğü öğrenci sayısına göre önemli bir kesim tarafından yeterli bulunmuştur. Ancak kurumların bina içindeki ve dışındaki alanları çocukların serbestçe oynamasına imkan sağlayacak nitelikte ve ferahlıkta olmadığı, sosyal aktivitelerin düzenlenebileceği alanlar olmadığı ve binada veliler ile bireysel görüşmelerin yapılabileceği ayrı bir alan olmadığını görülmüştür.
- Mobilyalar: Okul eşyalarının çocukların boylarına ve çalışmalarına uygun olduğu, okul eşyalarının sade, dayanıklı ve kolayca temizlenir cinsten olduğu, sınıftaki mobilyaların çocuklar tarafından rahatlıkla hareket ettirilebilir nitelikte

olduğu tespit edilmiştir. Genel anlamda okul öncesi eğitim kurumlarında mobilyalara ilişkin koşulların standartlara uygun olduğu söylenebilir. Ancak eğitimde kullanılan araç-gereç sayısının artırılmasına ve sınıf ortamının etkinliklere göre kolaylıkla değiştirilebilmesine yönelik iyileştirmelerin de yapılması önem taşımaktadır.

- Etkinlik Köşelerindeki Materyaller: Anasınıflarında ihtiyacı karşılar düzeyde ilgi köşesi bulunduğu, bu ilgi köşelerindeki materyallerin çocukların rahatlıkla oynayabilecekleri biçimde güvenli, uygun olduğu ve teknolojik araçların da bulunduğu ancak ilgi köşelerindeki materyallerin sayıca yetersiz olduğu tespit edilmektedir. İlgi köşelerindeki oyuncakların çeşitlendirilmesi ve özellikle drama malzemelerine ağırlık verilmesi önemlidir.
- Döşeme: Anasınıflarının genellikle döşeme açısından sağlık ve güvenlik standartlarına uygun olduğu görülmüştür.
- Pencere ve Kapılar: Anasınıflarının pencere ve kapı özelliklerinin çocukların güvenli, ısı ve gürültü yalıtımlı sağlıklı bir ortamda eğitim almalarını sağlama açısından standartlara uygun olduğu tespit edilmektedir.
- Aydınlatma-Isıtma-Havalandırma: Genel olarak; anasınıfları ışık, hava ve sıcaklık bakımından sağlık kurallarına uygundur.
- Temizlik: Sınıf içi tüm alanların ve sınıftaki eşyaların düzenli olarak temizlendiği, mutfak araç-gereçlerinin sağlık kurallarına uygun olduğu tespit edilmektedir.
- Islak Mekanlar: Islak mekanların kullanıma uygunluk ve temizlik açısından standartlara uygun olduğu tespit edilmiştir. Tuvalet ve lavabo sayısının artırılması bu alanda iyileştirme sağlayacaktır. Daha önce iç mekan kısmında belirtildiği gibi her altı çocuğa bir lavabo ve 4-5 çocuğa bir tuvalet düşecek şekilde planlama yapılmalıdır.
- Açık hava Oyun Alanları/ Bahçe: Bulgular Açık hava oyun alanları açısından eksiklikler olduğunu ortaya koymuştur. Öğretmenlerin bir kısmı tarafından bahçenin güvenlik açısından uygun standartlarda ve uygun büyüklükte değerlendirilse de oranlar söz konusu özelliklerin iyileştirilmesi gerekliliğine işaret etmiştir. Açık hava

oyun alanının çocuklara uygun düzenlenmediği, bu alanlarda çocukların fiziksel gelişimlerine katkı sağlayacak araç-gereç ve düzenlemelerin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

- Güvenlik: Anasınıflarında güvenlik önlemlerinin alındığı görülmüştür. Genellikle; yangın ve deprem olayları için tedbirlerinin alındığı, anasınıflarında elektrik düğmelerinin ulaşılabilir yükseklikte olup, priz, kablo vb. açıkta olmadığı ve sınıflarda ilkyardım malzemelerinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin yarısından fazlasının, yetersiz olarak değerlendirdikleri özelliklerin öncelikle giderilmesi gereken eksiklikler olduğu düşünülürse; sekiz madde ön plana çıkmaktadır. Bu maddeler ilgi köşelerinde çocuklar için yeterli sayıda araç-gereç ve oyuncak bulundurulması; sosyal aktivitelerin (tiyatro, jimnastik vb.)yapılabileceği bir yer bulunması; bina içinde ve dışında çocukların serbestçe koşup oynayacakları, büyük aletleri kullanabilecekleri, rahatça oynayacakları genişlikte ve ferahlıkta olması; veliler ile bireysel görüşmelerin yapılabileceği ayrı bir alan bulunması; bahçenin çocuklara uygun düzenlenmesi; kostümler, evcilik gereçleri, farklı kültürleri temsil eden eşyalar vb. drama oyun materyallerinin bulundurulması, çocukların bahçede oynayabilecekleri oyun parkı, kum havuzu vb. bulunması ve bahçenin çocukların içme suyu ve tuvalete yakınlık gibi fizyolojik ihtiyaçlarını giderebilecek şekilde düzenlenmesi olarak sıralanmaktadır.

## 7. SONUÇ

İkinci bölümde elde edilen sonuç; okul öncesi eğitimin, 0-6 yaş grubundaki çocukların bedensel, bilişsel, duygusal, sosyal, kültürel, dil gelişimleri gibi alanlarda gelişimlerini desteklemek amacıyla verilen çok yönlü, planlı bir eğitim süreci olduğudur. Okul öncesi eğitimin bazı temel amaçları bulunmakta ve bu doğrultuda eğitim gerçekleştirilmektedir. Bu amaçları şu şekilde özetleyebiliriz:

- Bedensel, zihinsel, sosyal, duygusal yönlerden çocukları sağlıklı bireyler olarak yetiştirmek.
- Çocukları ilköğretime hazırlamak.
- Şartları elverişsiz çevrelerden gelen çocukları ortak bir çatı altında birleştirmek.
- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak.
- Özgüveni gelişmiş, kendini uygun şekilde ifade edebilen bireyler yetiştirmektir.

Okul öncesi eğitimin önemi ikinci bölümde belirtildiği gibi, 7 yaşına gelen bir çocuğun zihinsel yetenekleri, davranışları, alışkanlıkları, dil kabiliyeti, duygusal denetimi, kavrayışı ve birçok fiziksel özellikleri şekillenmiş durumda olduğundan, çocuğun bu yaşa kadar nasıl bir eğitim aldığı büyük önem taşımaktadır. Bu dönemde verilecek nitelikli, kaliteli eğitim gelecekte sağlıklı bireylerin yetişmesinin ilk adımını oluşturmaktadır.

Okul öncesi eğitimin dünyadaki tarihsel gelişimine bakıldığında kurumsallaşması Endüstri Devrimi' ne kadar uzanmaktadır. Endüstri Devrimi ile çalışan ailelerin sayısının artması çocukların denetimsiz ve bakımsız kalmasına yol açmış, bu koşullar altında da okul öncesi eğitim gündeme gelmiştir. Okul öncesi eğitim 19. yüzyılın ikinci yarısında tüm Avrupa'ya yayılmıştır.

Türkiye'de okul öncesi eğitim tarihsel gelişimine baktığımızda Cumhuriyet' ten önce ve Cumhuriyet Dönemi olmak üzere sınıflandırılabilir. Ancak daha

öncede belirtildiği gibi ülkenin içinde bulunduğu şartlar nedeniyle iki dönemde de okul öncesi eğitime gereken önem verilememiştir. Günümüzde okul öncesi eğitimin genel durumuna bakacak olursak, okul öncesi eğitim veren resmi kurumlar anaokulu ve anasınıfları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Anaokulları 36-72 ay arasındaki çocukların eğitim gördüğü bağımsız kurumlardır. Anasınıfları ise 60-72 ay arasındaki çocukların eğitim gördüğü örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde yer almaktadır. Türkiye, AB üyesi ülkeler ile karşılaştırıldığında okul öncesi eğitimde oldukça geri olduğu görülmektedir. Türkiye’de erken çocukluk eğitimine erişim ancak Arap ve Afrika ülkeleri ile karşılaştırılabilecek ölçüde sınırlıdır.

Üçüncü bölümde elde edilen sonuç; iyi bir okul öncesi eğitim verilebilmesi için okul öncesi eğitim programları, personel ve fiziki yapı birlikte ele alınmalıdır. Okul öncesi eğitim programının esnek olması, çocuğa seçme şansı tanınması, çocukların yaratıcılıklarını geliştirmeye çalışması, programın değiştirilmeye açık olması en belirgin özelliklerindedir.

Okul öncesi eğitimde fiziki yapı, bu araştırmanın esas konusunu oluşturmaktadır. İyi donatılmış bir çevrede verilen eğitim amaca hizmet etmeyi kolaylaştırmaktadır. Okul öncesinde fiziksel alan çocukların rahatlıkla hareket edebilmesine imkan tanınmalı, çocukların ihtiyaçlarını mümkün olduğunca yardım almadan karşılayabilecekleri, güvenli, eğitim programlarının istenilen şekilde uygulanabilmesine fırsat verecek yeterlilikte olmalıdır.

Okul öncesi eğitimde fiziksel alan iç mekan ve dış mekan olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Çocuklar etkinliklerin çok büyük bir kısmını sınıfta gerçekleştirdikleri için okul öncesi eğitim kurumları için sınıflar oldukça önemli mekanlardır. Sınıf ortamında çeşitli ilgi köşelerinin bulunması gerekmektedir. Bu köşeler; evcilik köşesi, blok köşesi, sanat köşesi, kitap köşesi, fen ve matematik köşesi vb. köşelerdir. Sınıf, çocuk sayısına oranla geniş olmalı, çocukların rahatlıkla değiştirebileceği yapıda olmalı, sınıfta bulunan materyaller kullanıma uygun olmalıdır. İç mekanda bulunması gereken diğer alanlar yemek odası, mutfak, tuvalet ve veli görüşme odasıdır.



Dış mekan ise bahçe ve üstü kapalı oyun alanlarından oluşmaktadır. Bahçede çocukların büyük kas gelişimlerini destekleyecek araçların bulunması önemlidir.

Beşinci bölümde ise; İstanbul ili Bahçelievler ilçesinde bulunan tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 35 resmi ilköğretim okulunda görev yapmakta olan 135 okul öncesi öğretmenine anket uygulanmıştır.

Bulgulardan elde edilen sonuçlara göre,  
Ankete katılan anasınıfı öğretmenlerinin %99,3'ü kadındır.  
Araştırmaya katılanların yarısından fazlası Eğitim Fakültesi mezunudur (%61,5).  
Araştırmaya katılanların %40'ı okul öncesi öğretmenliğini 1-5 yıldır yapmaktadır.  
Araştırmaya katılanların %65,2'si buldukları okulda 1-5 yıldır görev yapmaktadır.

Araştırmaya katılanların %57'si anasınıflarında yemekhane olduğunu belirtmiştir. Fakat yemekhaneleri ihtiyacı karşılama açısından yetersiz bulmuşlardır. Yemek yenilen ortamda elektrikli aletlerin bulunması (%49,6) çocukların güvenliği açısından tehlike oluşturmaktadır.

Anasınıfı binasının ve sınıfların durumuna baktığımızda, öğretmenler sınıfların çocukların rahatlıkla oynayabilecekleri ve eğitim alabilecekleri büyüklükte olduğunu belirtmişlerdir. Buna karşın anasınıfı binası içinde ve dışında çocukların serbestçe koşup oynamalarına imkan sağlamamaktadır.

Veliler ile bireysel görüşmelerin yapılacağı ayrı bir alan olmaması ve sosyal aktivitelerin düzenlenebileceği mekanlar bulunmaması da öğretmenlerin görüş belirttiği eksikliklerdendir.

Anasınıflarında bulunan mobilyalara ilişkin ifadelerin hepsi öğretmenler tarafından standartlara uygun bulunmuştur. Fakat eğitimde kullanılan araç-gereç sayısı arttırılmalıdır. Sınıf ortamının etkinliklere uygun olarak kolayca değiştirilmesi konusunda da iyileştirmeler yapılmalıdır.

Sınıflarda yeterli sayıda ilgi köşesi bulunmaktadır. Bu köşelerdeki materyaller çocukların rahatlıkla kullanabileceği güvenlidir. Ancak ilgi köşelerindeki materyaller sayıca yetersiz bulunmuştur. Bu anlamda ilgi köşeleri materyal bakımından zenginleştirilmelidir.

Döşeme açısından anasınıfları sağlık ve güvenlik standartlarına uygun bulunmuştur.

Anasınıfları pencere ve kapı yönünden güvenli, ısı ve gürültü yalıtımlı olması bakımından standartlara uygun bulunmuştur.

Aydınlatma, ısı, ışık ve sıcaklık bakımından da anasınıfları sağlık kurallarına uygundur. Çocukların güvenliği açısından radyatör veya varsa soba önü paravanla kapatılmalıdır.

Araştırmaya katılanlar anasınıflarını temizlik açısından yeterli bulmuşlardır.

Islak mekanlar kullanıma uygunluk ve temizlik açısından standartlara uygun olarak değerlendirilmiştir. Fakat tuvalet ve lavabo sayısının eksik olması bu anlamda iyileştirilme yapılmasını gerektirmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre en dikkat çeken unsur açık hava oyun alanı/bahçe konusunda anasınıflarında eksiklikler bulunmasıdır. Açık hava oyun alanı çocuklara uygun düzenlenmemiş, çocukların fizyolojik açıdan gelişmelerine katkı sağlayacak araç-gereç sayısı bahçede yetersiz bulunmuştur. Bu anlamda resmi ilköğretim okullarının bahçeleri anasınıflı öğrencileri açısından kullanıma yeterince uygun gözükmemektedir.

Sonuç olarak; okul öncesi eğitim daha sağlıklı nesiller yetiştirmek için atılan ilk adımdır. Türkiye’de önemi günden güne anlaşılacak bu alanda iyileştirmeler yapılmaya çalışılmaktadır. Eğitimin verildiği ortamın uygunluğu, donanımı eğitimin kalitesini etkilemektedir. Bu yüzden okul öncesi eğitim veren kurumların araştırmada yetersiz olduğu saptanan: çocuklar için yeterli sayıda araç-gereç ve oyuncak bulundurulması; bina içinde ve dışında çocukların serbestçe koşup oynayacakları, büyük aletleri kullanabilecekleri, rahatça oynayacakları genişlikte ve ferahlıkta olması; veliler ile bireysel görüşmelerin yapılabileceği ayrı bir alan bulunması; bahçenin çocuklara uygun düzenlenmesi; kostümler, evcilik gereçleri, farklı kültürleri temsil eden eşyalar vb. drama oyun materyallerinin bulundurulması, çocukların bahçede oynayabilecekleri oyun parkı, kum havuzu vb. bulunması ve bahçenin çocukların içme suyu ve tuvalete yakınlık gibi fizyolojik ihtiyaçlarını

giderebilecek şekilde düzenlenmesi ifadelerine yönelik olarak iyileştirilmesi, bu alanlarda çeşitli düzenlemeler yapılması eğitim görülen ortamın daha kullanılabilir olması açısından önem taşımaktadır.

## KAYNAKLAR

- Acer, D. (2007) “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziksel ve Eğitsel Ortamları”. Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed. G. Haktanır) Ankara: Anı Yayıncılık
- AÇEV, (2007) Ekonomik ve Toplumsal Kalkınma İçin Erken Çocukluk Eğitimi: Önemi, Yararları ve Yaygınlaştırma Önerileri.
- Başal, H.A. (2005). Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Dağlıoğlu, E. (2007)“Okul Öncesi Öğretmenin Özellikleri ve Okul Öncesi Eğitime Öğretmen Yetiştirme”, Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed. G. Haktanır), Ankara: Anı Yayıncılık
- Gül, E. (2007) “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim”, Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed. G. Haktanır), Ankara: Anı Yayıncılık
- Güleç, H. (2007) “Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri”, Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed. G. Haktanır). Ankara: Anı Yayıncılık
- Güven Y., Dibek, E. (2006) “Öğretmen ve Öğretmen Adayları Etkinliklerinin Yaratıcılık Açısından İncelenmesi”, I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bildiri Kitabı Cilt 2 (Ed. O. Ramazan, K. Efe, G. Güven). İstanbul: Ya-pa
- Haktanır, G. (2007). Okul Öncesi Eğitime Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık
- Kalemci, F. (1998). Okulöncesi Eğitim Kurumlarının Çevre Düzenlemesi ve Çalışan Eğitimci Personelin Nitelikleri Yönünden İncelenmesi. Ankara
- Kaymaz, M. (2005) Türkiye’de Okulöncesi Eğitimin Fayda Maliyet Analizi, İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı
- Kıldan,A.O.(2007) “Okul Öncesi Eğitim Ortamları”,Kastamonu Eğitim Dergisi.
- MEB, (2006) 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı. İstanbul: Yapa Yayınları
- Oktay, A. (2007) “Okul Öncesi Dönemin Önemi ve Yaygınlaştırılması”, Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular (Ed. A. Oktay; Unutkan, Ö.). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları

- Önen F., Gürdal, A.(2006) “Fen Deneylerinin Okul Öncesi ve İlköğretim I. Kademe Öğrencileriyle Yaratıcı Düşünmeye Yönelik Uygulanması”, I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bildiri Kitabı Cilt 1 (Ed. O. Ramazan, K. Efe, G.Güven), İstanbul: Ya-pa
- Ramazan, O. (2007) “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel Ortam”, Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular (Ed. A. Oktay; Unutkan, Ö.), İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Şen, S. (2007) “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Temel Özellikleri ve Gereksinimleri”, Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed. G. Haktanır), Ankara: Anı Yayıncılık
- Tos, F. (2001) Çocuğun Gelişiminde Okul Öncesi Eğitim. İstanbul: Kariyer Yayınları
- Turaşlı, N.K. (2007) “Okul Öncesi Eğitimin Tanımı Kapsamı ve Önemi”, Okul Öncesi Eğitime Giriş (Ed. G. Haktanır), Ankara: Anı Yayıncılık
- Ulutaş, İ., Demiriz, S. (2006) “Okul Öncesi Öğretmenlerinin İlgi Köşelerini Düzenlemeye Yönelik Yaklaşımlarının Belirlenmesi”, I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bildiri Kitabı Cilt 3 (Ed. O. Ramazan, K. Efe, G. Güven), İstanbul: Ya-pa
- Yılmaz, N. (2003) “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimi”, Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar (Ed. M. Sevinç), İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Zembat, R. (2007) “Okul Öncesi Eğitimde Nitelik ”, Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular (Ed. A. Oktay, Ö. Unutkan), İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Zembat, Z.; Aydın, A.; Duman, H.A.(2006) “5 Yaş Grubu Çocukları İçin Hazırlanmış Aile Katılımlı Dil Eğitimi Programının Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi”, Avrupa Birliği Sürecinde Okul Öncesi Eğitimin Bugünü ve Geleceği Sempozyumu (Uluslar arası Katılımlı), Cilt 2, Kıbrıs: Ya-pa

Okul öncesi eğitim(b.t.) .Eğitim Terimleri Sözlüğü,  
27.10.2009,<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&ayn=bas&kelime=okulöncesi%20eğitimi>

Okul Öncesi Eğitim Kurumları  
Yönetmeliği.24.10.2009,[http://oogm.meb.gov.tr/mevzuat/yonetmelik\\_29\\_08\\_09\\_de\\_gisiklik\\_tum.pdf](http://oogm.meb.gov.tr/mevzuat/yonetmelik_29_08_09_de_gisiklik_tum.pdf)

Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Uygulamaları Sorunlar –Çözüm Önerileri.(2004).  
16.09.2009,[www.egitimsen.org.tr/index.php?yazi=11\(16.09.2009\)](http://www.egitimsen.org.tr/index.php?yazi=11(16.09.2009))

Yavuz,S.(08.10.2008).Erken Çocukluk Eğitimin Önemi ve Türkiye’de Okulöncesi Eğitim.21.10.2009, [www.blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=136753](http://www.blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=136753) .

Avrupa Birliği Ülkelerinde Okul Öncesi Eğitimin Gelişimi ve Mevcut Durumu(b.t.).12.10.2009, [www.yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/orta3-arслан.htm](http://www.yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/orta3-arслан.htm)

[www.eurydice.org/Documents/preschool/de/synprde.htm](http://www.eurydice.org/Documents/preschool/de/synprde.htm) (11.10.2009)

Eşitgin,D.,Gürel,Ç.(15.11.2008).Genel Müdür Remzi İnanlı ile Okul Öncesi Eğitimi ve Sorunları Üzerine Söyleşi.17.11.2009,[yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi62/soylesi-inanli.htm](http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi62/soylesi-inanli.htm)

Kandır,A.(18.10.2007).Okul Öncesi Eğitimin Önemi Nedir?.15.09.2009, [www.ogretimegitim.blogspot.com/2007/10/okul-oncesi-egitimin-onemi-nedir.html](http://www.ogretimegitim.blogspot.com/2007/10/okul-oncesi-egitimin-onemi-nedir.html)

## EK-1 Araştırmada Kullanılan Anket Formu

### ANKET

Değerli Meslektaşım,

Bu anket, Okul öncesi eğitim kurumlarındaki fiziksel koşulların eğitim öğretime uygun olup olmadığını tespit ederek; okulun ve sınıfın fiziksel sorunlarına yönelik çözüm önerilerini geliştirebilmek amacı ile hazırlanmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ankete katılanlarla ilgili bilgiler ve okula dair bilgiler, ikinci bölümde ise otuz yedi maddeden oluşan okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel sorunlarını belirlemesine yönelik ifadeler bulunmaktadır. Lütfen anketteki maddeleri açıklamalara uygun olarak isminizi belirtmeden cevaplandırınız. Ankette verdiğiniz cevaplar hiçbir şekilde araştırma dışında kullanılmayacaktır.

İlginiz ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Berrin ÇETİNKAYA

### KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Aşağıdaki sorulara cevap verirken uygun olan yerlere (X) işareti koyunuz.

1. Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek
2. Görev unvanınız:  
a. ( ) Müdür b. ( ) Müdür Yardımcısı c. ( ) Öğretmen
3. En son mezun olduğunuz eğitim kurumu:  
a. ( ) Kız Meslek Lisesi  
b. ( ) Eğitim Ön Lisans  
c. ( ) Eğitim Fakültesi  
d. ( ) Diğer (yazınız )  
.....
4. Meslekte hizmet süreniz:  
a. ( ) 1-5 yıl b. ( ) 6-10 yıl c. ( ) 11-15 yıl d. ( ) 16 ve üstü
5. Görev yapmakta olduğunuz okuldaki hizmet süreniz:  
a. ( ) 1-5 yıl b. ( ) 6-10 yıl c. ( ) 11-15 yıl d. ( ) 16 ve üstü
6. Anasınıfta yemekhane var mı?  
 Var  Yok
7. Yemekhane varsa ihtiyacı karşılama durumu nedir?  
a) Yeterli b) Kesinlikle yeterli c) Yetersiz d) Kesinlikle yetersiz
8. Yemek yenilen ortamda elektrikli aletler bulunmaktadır.  
a) Evet b) Hayır

	Katılma Derecesi			
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen
Aşağıda okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel özelliklerine ilişkin bazı ifadeler yer almaktadır. Lütfen, görev yapmakta olduğunuz okulu düşündüğünüzde söz konusu ifadelere ne ölçüde katıldığınızı belirtiniz. Dereceli ölçekteki katılma derecesi bölümünde size en uygun olanı (X) işareti ile işaretleyiniz. (Araştırma sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir olması için <b>boş madde bırakmamanızı rica ederim.</b> )				
1.Bina, içinde ve dışında çocukların serbestçe koşup oynayacakları, büyük aletleri kullanabilecekleri, rahatça oynayacakları genişlikte ve ferahlıktadır.				
2. Sınıf, çocukların rahatlıkla oynayabilecekleri ve eğitim alabilecekleri büyüklüktedir.				
3. Sınıf ortamı etkinliklere uygun olarak kolayca değiştirilebilmektedir.				
4.Okul eşyaları çocukların boylarına ve çalışmalarına uygundur.				
5. Okul eşyaları sade, dayanıklı ve kolayca temizlenir cinstendir.				
6.Sınıflarda bulunan mobilyalar çocukların rahatlıkla hareket ettirebilecekleri türdedir.				
7.Masa, dolap, sandalye, pano vb. demirbaş araç-gereçleri yeterlidir.				
8. İlgi köşelerinde çocuklar için yeterli sayıda araç-gereç ve oyuncak bulunmaktadır.				
9.İlgi köşelerindeki araç-gereç ve oyuncaklar kullanıma uygundur(çok eski değildir).				
10.İlgi köşelerindeki araç-gereç ve oyuncaklar çocuklar tarafından güvenle kullanılabilir( Yani bunlar, delici-kesici, sivri köşeli, kolay kırılabilen vb. türden değildir).				
11. Sınıfta bütün ilgi köşeleri bulunmaktadır.				
12. Drama oyun materyalleri mevcuttur(kostümler, evcilik gereçleri, farklı kültürleri temsil eden eşyalar vb.) .				
13.Sınıfta, kullanıma uygun teknolojik araç-gereçler bulunmaktadır.				
14. Sınıf yeterince bakımlıdır; duvar ve tavan boyalı ve temizdir.				
15. Sınıf alanı çocukların serbestçe koşup oynayabilecekleri yapıdadır.				
16. Sınıf zemini kaygan değildir ve kolayca temizlenebilir türdedir.				
17. Pencere ve kapılarda bulunan camlar ısıyı koruyup, gürültüyü engelleyecek türdedir.				



	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen
18. Pencereler çocukların dışarıya sarkmasını önleyecek yapıdadır.				
19. Anasınıfında bulunan kapılar çocukların güvenliği açısından dışarıya açılmaktadır.				
20. Sınıf, ışık, hava ve sıcaklık bakımından sağlık kurallarına uygundur.				
21. Radyatör veya varsa soba önu kaza olasılıklarına karşı bir paravanla kapatılmıştır.				
22. Sınıfta yerlerin, duvarların, pencerelerin, sandalye ve masaların ve diğer eşyaların temizliği düzenli olarak yapılmaktadır.				
23. Mutfakta kullanılan araç-gereçler sağlık koşullarına uygundur.				
24. Tuvalet ve lavabolar yeterli sayıdadır.				
25. Tuvalet ve lavabolar çocukların rahatlıkla ulaşabilecekleri yükseklik ve boyuttur.				
26. Tuvalet ve lavabolar gün içerisinde hijyenik olması açısından temizlenmektedir.				
27. Bahçe çocukların rahatlıkla oynayabilecekleri büyüklüktedir.				
28. Bahçe çocuklara uygun düzenlenmiştir.				
29. Çocukların bahçede oynayabilecekleri oyun parkı, kum havuzu vb. bulunmaktadır.				
30. Bahçe çocukların fizyolojik ihtiyaçlarını giderebilecek şekilde düzenlenmiştir(içme suyu ve tuvalete yakınlık gibi ).				
31. Bahçede kaza olasılıklarını giderici önlemler alınmıştır(taş, çukur, çeşitli çöp, zehirli bitkilerden arındırılmıştır).				
32. Bahçe sınırları güvenli olarak belirlenmiştir.				
33. Veliler ile bireysel görüşmelerin yapılabileceği ayrı bir alan bulunmaktadır.				
34. Sosyal aktivitelerin (tiyatro, jimnastik vb.)yapılabileceği bir yer bulunmaktadır.				
35. Sınıfta ilkyardım malzemeleri bulunmaktadır.				
36. Elektrik düğmeleri ulaşılabilir yükseklikte olup, priz, kablo vb. açıkta değildir.				
37. Yangın ve deprem olayları için gerekli tedbirler bulunmaktadır(yangın söndürücü, alarm, yangın çıkışı).				

## EK-2 Anket İzin Formu

T.C.  
İSTANBUL VALİLİĞİ  
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ **441830**  
Konu : **Anket.**  
(**Berrin ÇETİNKAYA**)

**14**.. Nisan 2010

**BEYKENT ÜNİVERSİTESİ**  
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

- İlgi: a) 05/04/2010 tarih ve 1583 sayılı yazınız  
b) Valilik Makamının 13/04/2010 tarih ve 41162 sayılı Oluru.  
c). Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Berrin ÇETİNKAYA'nın**, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "**Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim ve Sorunlar**" konulu anket çalışmasını yapma isteği ilgi (b) Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, gereğinin ilgi (b) Valilik Oluru doğrultusunda, gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2(iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

  
Mustafa USLU  
Müdür a.  
Müdür Yardımcısı V.

**EKLER :**  
Ek-1. İlgi (b) Valilik Oluru.  
Ek-2. Anket soruları.

**EĞİTİM** **NOT** : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.  
**%100** **Adres** : İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 2125261382  
**DESTEK** **E-Mail** : [kultur34@meb.gov.tr](mailto:kultur34@meb.gov.tr) **Web** : <http://istanbul.meb.gov.tr/bolumler/kultur>  
**4440632**

T.C.  
İSTANBUL VALİLİĞİ  
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/41162  
Konu: **Anket.**  
**(Berrin ÇETİNKAYA)**

13.. Nisan 2010

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a-)Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü'nün 05/04/2010 tarih ve 1583 sayılı yazısı.  
b-)Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma  
Destegine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.  
c-)Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın 11/04/2007  
tarih ve 1950 sayılı emri.  
d-)Millî Eğitim Müdürlüğü Anket Komisyonu'nun 08/04/2010 tarihli tutanağı.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Berrin ÇETİNKAYA'nın**, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "**Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim ve Sorunlar**" konulu anket çalışmasını yapma istekleri hakkındaki İlgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüze incelenmiştir.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Berrin ÇETİNKAYA'nın**, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "**Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim ve Sorunlar**" konulu anket çalışmasını yapması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, İlgi (c) Bakanlık Emri esasları dahilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında)bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Dr. Muammer YILDIZ  
Millî Eğitim Müdürü

EKLER :  
Ek-1. İLGİ (a)yazı ve ekleri

OLUR  
12.04/2010  
Derviş Ahmet SET  
Vali a.  
Vali Yardımcısı

**NOT** :Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.  
Adres :İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 526 13 82

## ÖZGEÇMİŞ

16 Mayıs 1985 tarihi, Kahramanmaraş ili Afşin ilçesi doğumluyum. İlk, orta ve lise öğrenimimi Silivri’de tamamladıktan sonra, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliğini kazanarak 2007 yılında mezun oldum. 2007 yılında da, Beykent Üniversitesi Eğitim Yönetim Denetimi’nde yüksek lisans eğitimine başladım. Yabancı dilim İngilizce olup, 2007 yılından beri öğretmenlik yapmaktayım.

**Aday:** Berrin ÇETİNKAYA